

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROR I REVIZIONIT
STATE AUDIT OFFICE

**КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА ИЗВРШЕНА РЕВИЗИЈА НА
ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ И РЕВИЗИЈА НА УСОГЛАСЕНОСТ
ЗА 2020 ГОДИНА НА
ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

01 2021 02 01

Скопје, февруари 2022

СОДРЖИНА

Опис	Страна
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОБЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР	1 - 42
Финансиски извештаи за 2019 и 2020 година	
Биланс на приходи и расходи	43
Биланс на состојба	44
Преглед на промени на извори на капиталните средства	45
Сметководствени политики и образложенија кон финансиските извештаи	
Вовед	46 - 49
Сметководствени политики	49 - 51
Образложенија кон финансиските извештаи	51 - 61
Прилози	
Прилог 1 – Известување за извршена проверка на преземените мерки од страна на субјектот	
Прилог 2 – Забелешки кон Нацрт извештај	
Прилог 3 – Одговор на забелешки на Нацрт извештај	

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Кратенки користени во извештајот:

Фондот - Фонд за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија

ПИО – Пензиско и инвалидско осигурување

ЗЈН – Закон за јавни набавки

РСМ – Република Северна Македонија

УЈП – Управа за јавни набавки

ФПИОРСМ – Фонд за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија

ФЗОРСМ - Фонд за здравствено осигурување на Република Северна Македонија

АВРСМ – Агенција за вработување на Република Северна Македонија

МТСП – Министерство за труд и социјална политика

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROR I REVIZIONIT
STATE AUDIT OFFICE

Број: 22-143/2

Дата: 11.02.2022

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

Резиме

Државниот завод за ревизија изврши ревизија на финансиските извештаи заедно со ревизија на усогласеност на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија за 2020 година.

За финансиските извештаи за 2020 година изразено е мислење со резерва во однос на вистинитото и објективното прикажување на финансиската состојба и резултатите од финансиските активности во финансиските извештаи и за усогласеноста на активностите и финансиските трансакции со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставените политики за 2020 година.

Извршена е ревизија и издаден е извештај за извршена ревизија на финансиските извештаи и за усогласеност со закони прописи на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија за 2019 година, при што е изразено мислење со резерва за вистинитоста и објективноста на финансиските извештаи и за усогласеноста со законска регулатива, упатства и воспоставени политики.

Со ревизијата е опфатено и спроведувањето на препораките дадени во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор за 2019 година, презентирани во Известување како прилог кон овој Извештај, при што е констатирано дека Фондот делумно има преземено мерки за имплементација на дадените препораки.

Со извршената ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2020 година, ревизијата утврди дека:

- системот на внатрешни контроли во процесот на остварување на правата од ПИО и процесот на исплата на пензиските примања е уреден со повеќе поединечни интерни акти и процедури со кои не се целосно опфатени сите чекори за организација и начин на вршење на работите. Отсуствува целосна

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- поделба на надлежностите и одговорностите на вработените вклучени во процесите поради недостиг на вработени, а воспоставените внатрешни контроли не секогаш обезбедуваат потврдување на внесените податоци и точност и навременост во постапката. Поради наведеното се зголемува ризикот од неправилности во постапката за признавање на правата од ПИО, како и ризик од исплата на пензија и по истекот на законски утврденото право;
- Фондот се соочува со недостиг на потребните кадровски капацитети во делот на стручен и обучен кадар за актуарство поради што изостанува реализирање на активности за изготвување актуарски анализи за состојбите во пензискиот систем, перманентниот одлив на вработени од Секторот за ИТ, а внатрешната ревизија функционира без утврдениот законски минимум на потребен кадар;
 - слабостите во чување и архивирање на податоците во матичната евиденција го оневозможуваат потврдувањето на веродостојноста и целосноста на регистрираните податоци, потребни за остварување на правата од ПИО;
 - поради недобиени соодветни податоци за вработување и регистрација на обврзниците, како и грешки при внесот од страна на други институции, на уплатната сметка наменета за прибирање средства од наплатен придонес за ПИО има нераспоредени средства кои Фондот не може да ги користи, а осигурениците не можат да ги остварат правата од ПИО;
 - недоволните механизми за присилна наплата на утврдените штети поради неоснована исплата на пензии за кои се евидентираат побарувања од граѓани и нискиот процент на поврат на повеќе исплатените средства, упатува на неизвесност за наплата на истите во наредниот период;
 - извршено е евидентирање на градежни објекти и земјиште во деловните книги на Фондот за кои не постои веродостоен документ и за истите не е утврдено право на сопственост во катастарот на недвижности, што има за ефект нереално и необјективно прикажување на дел од материјалните средства во Билансот на состојба.

За констатираните состојби ревизијата даде препораки со цел да се надминат утврдените состојби во наредниот период.

Во делот на нагласување на прашања за неизвесност и континуитет ревизијата обелоденува за:

- неповолна финансиска состојба во која се наоѓа друштвото за угостителство, одмор и рекреација на пензионери Борец во Битола, чиј основач е Фондот;
- судските постапки во кои Фондот е тужена страна односно тужител и
- состојбата на неосновано повлечени средства од сметката на Фондот од страна на извршителите по основ на налози за извршување, во кои како должници се јавуваат корисници на пензија, како и континуирано вршење активности од страна на Фондот поврзани со реализација на налози за извршување.

Во делот на останати прашања известуваме за:

- структурата и нивото на остварени приходи во известувачкиот период и зголемувањето на дефицитот во исплатата на пензиските примања, како и

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- неизвесностите по работењето на Фондот поврзани со инфлаторните движења и неповолните демографски движења;
- воспоставениот систем за утврдување, контрола и наплата на придонес кој не се базира на целосно ажурно и точно интегрирање и навремена размена на податоци од институциите, што влијае на комплетноста на приходите, како и на ликвидноста на Фондот и одржливоста на пензискиот систем;
 - поради несинхронизираност, неажурност и непотполност на податоците од различни институции кои претставуваат влезни информации, Фондот нема целосни информации за неплатениот придонес од 2009 година наваму и
 - најголем дел од побарувањата за неплатен придонес заклучно со 2008 година се од неактивни обврзници или обврзници за кои е покрената стечајна постапка и за истите постои неизвесност за наплата.

Од страна на раководството на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување доставени се забелешки на Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор, истите се разгледани и е констатирано дека поголемиот дел од забелешките претставуваат известување за преземени мерки или мерки кои ќе бидат преземени во идниот период, а дел од забелешките не се прифатени поради недоставени докази кои би имале влијание на констатираните состојби.

1. Вовед

- 1.1. Извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на страните од 42 до 44 заедно со ревизија на усогласеност на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија, кои се состојат од биланс на состојба на ден 31 декември, биланс на приходи и расходи за годината која завршува со тој датум, и преглед на значајни сметководствени политики и објаснувачки белешки кон финансиските извештаи.
- 1.2. Ревизијата на финансиските извештаи од точка 1.1. на овој извештај е извршена согласно член 22 став 1 од Законот за државната ревизија и Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2021 година согласно член 23 од Законот за државна ревизија.
- 1.3. Извршена е ревизија и издаден е извештај на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2019 година на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија при што издадено е мислење со резерва за вистинитоста и објективноста на финансиските извештаи и резултатите од финансиските активности, како и за усогласеноста на активностите и финансиските трансакции со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставените политики за 2019 година.
- 1.4. Финансиските извештаи од точка 1.1. на овој извештај се одговорност на раководството на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија застапуван од:

- Шаип Зенељи, директор од 29.11.2018 година до 28.10.2020 година;
- Билјана Јовановска, директор од 28.10.2020 година

Оваа одговорност вклучува дизајнирање, имплементација и одржување на интерна контрола која што е релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешни прикажувања, без разлика дали се резултат на измами или грешки, избор и примена на соодветни сметководствени политики, како и правење на сметководствени проценки кои што се разумни во околностите.

Раководството на субјектот е исто така одговорно за осигурување дека активностите, финансиските трансакции и информации, рефлектирани во финансиските извештаи се во согласност со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставени политики.

- 1.5. Одговорност на ревизорите е да изразат мислење за финансиските извештаи од точка 1.1. врз основа на извршената ревизија. Оваа одговорност вклучува и изразување мислење за тоа, дали активностите, финансиските трансакции и

информации рефлектирани во финансиските извештаи се, во сите материјални аспекти, во согласност со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставени политики.

Оваа одговорност вклучува извршување на постапки за добивање ревизорски докази за тоа дали приходите и трошоците се користени за планираните намени утврдени од страна на законодавецот. Таквите постапки вклучуваат и процена на ризикот од неусогласеност.

Ревизијата е извршена во согласност со Ревизорските стандарди на Врховните ревизорски институции (ИССАИ). Овие стандарди налагаат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата со цел да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешни прикажувања. Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на достатни соодветни ревизорски докази како поткрепа на нашите заклучоци. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризикот од материјална неусогласеност, без разлика дали е резултат на измами или грешки.

При процена на ризикот, ревизорот ги разгледува внатрешните контроли релевантни за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи со цел да се дизајнираат ревизорски постапки кои се соодветни во околностите, но не за целите на изразување на мислење за ефективноста на внатрешните контроли на субјектот. Ревизијата исто така вклучува оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствени проценки направени од страна на раководството на субјектот, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи. Веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

2. Цели, заснованост и период на вршење на ревизијата

- 2.1. Цел на ревизијата на финансиските извештаи е да му овозможи на ревизорот да добие разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи земени како целина се ослободени од материјално погрешни прикажувања било поради измама или поради грешка, овозможувајќи му на ревизорот да изрази мислење за тоа дали финансиските извештаи се изготвени, во сите материјални аспекти, во согласност со применливата рамка за финансиско известување и да известува за финансиските извештаи и да комуницира, во согласност со ревизорските наоди.

Цел на ревизијата на усогласеност во врска со ревизијата на финансиските извештаи е ревизорот да добие разумно уверување за тоа дали активностите, финансиските трансакции и информациите рефлектирани во финансиските извештаи се, во сите материјални аспекти, во согласност со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставени политики и да ја известува законодавната власт и други соодветни тела за наоди и расудувања.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- 2.2. Финансиските извештаи кои се предмет на овој извештај се засновани врз завршната сметка составена според применливата рамка за финансиско известување во Република Македонија.
- 2.3. Ревизијата од точка 1.1. погоре е планирана и извршена во периодот од 17.05.2021 до 30.09.2021 година од тим на Државниот завод за ревизија.

3. Осврт на ревизијата од претходната година – спроведување на препораките

Ревизијата од точка 1.1. погоре опфати и ревизија на спроведување на препораките дадени во конечниот извештај на овластениот државен ревизор за 2019 година, презентирани како прилог кон овој Извештај. Од содржината на презентираниите податоци во прегледот, ревизијата констатира дека Фондот делумно има преземено мерки за имплементација на дадените препораки и тоа од вкупно осумнаесет препораки една препорака е спроведена, спроведувањето на три препораки е во тек, три препораки имаат статус на делумно спроведени и единаесет препораки не се спроведени.

4. Наоди и препораки

Прашањата кои ги покрива овој извештај беа дискутирани на завршниот состанок со раководството и одговорните лица на субјектот - предмет на ревизија, одржан на ден 19.11.2021 година.

На ден 25.01.2022 година добиени се забелешки на Нацрт извештајот за извршената ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2020 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување бр. 02-432/1 од 21.01.2022 година, од раководното лице Билјана Јовановска директор на Фондот, заведено во Државниот завод за ревизија под број 22-143/1 од 25.01.2022 година.

Забелешките се однесуваат на точка 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.2.1. 4.2.2., 4.2.3. 4.2.5., 4.2.6., 4.2.7., 4.2.8., 4.3.1, 4.3.2., 4.3.3., 4.3.4., 4.3.5., 4.4.1., 4.4.2. и 7.2.. Истите се разгледани од страна на овластениот државен ревизор и е констатирано дека поголемиот дел од забелешките претставуваат известување за преземени мерки или мерки кои ќе бидат преземени во идниот период, при што преземените мерки се обелоденети во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор а препораките за точка 4.1.3. и 4.3.4. се соодветно прилагодени, а забелешките на точка 4.2.3., 4.3.3. и 4.4.1. не се прифатени поради недоставени дополнителни докази кои би имале влијание на констатираните состојби.

Забелешките и содржината на одговорот на забелешките се прилог на Конечниот извештај.

Констатирани се следните состојби:

4.1. Внатрешни контроли

Остварување на права од ПИО

4.1.1. Остварувањето на права од ПИО¹ е уредено со Законот за ПИО. Постапката за утврдување на правата и обработката на барањата до донесување решение се врши во подрачните единици на Фондот. За уредување на овие активности донесени се повеќе подзаконски и интерни акти и процедури. Во врска со ова, во однос на воспоставениот систем и постапката за остварување на правата од ПИО ревизијата во континуитет известува за поедини констатирани слабости кои се присутни подолг временски период и тоа:

- не е воспоставена целосна поделба на надлежностите и одговорностите, поради недостиг на вработени вклучени во процесот на обработка на пензиските предмети², а истата состојба се однесува и во делот на активностите за исплата на пензии. Оваа состојба се надминува со давање овластувања и особено со ангажирање надворешни лица што може да има влијание на квалитетното и навремено извршување на работните задачи. Недостигот на вработени во континуитет се зголемува и поради заминување во пензија;
- во примена се процедури³ за одделни процеси, донесени врз основа на стариот Закон за ПИО, со важност до 2012 година. Во дел од процедурите не се прецизно определени документите кои се креираат во текот на постапката преку електронскиот систем и приложуваат кон барањето, не се опфатени сите чекори во постапката и не се определени временски рокови за завршување на истата. Не е предвидено ниту потврдување со електронски потписи, соодветно на работното место од страна на лицата задолжени за изработка и контрола, а кои треба да се составен дел на електронското пензиско досие. Иако во текот на минатите години биле организирани обуки за вработените со цел информирање за новите измени и правилната и воедначена примена на прописите од областа на ПИО, овие активности поради здравствената криза, во текот на 2020 година се прекинати.

Поради ваквата состојба, како резултат на воспоставена пракса од минати години, постои ризик од различно постапување од страна на филијалите на Фондот во делот на обработката и комплетирањето на документацијата во пензиските предмети што упатува на тоа дека воспоставениот систем на остварување на правата од ПИО, не секогаш обезбедува точност и навременост во постапката согласно на законската и подзаконска регулатива од областа.

¹ Старосна, инвалидска и семејна пензија, право на паричен надоместок за телесно оштетување и право на најнизок износ на пензија

² Архивари, референти и контролори за матична евиденција и референти и контролори за решавање

³ Процедура: Комплетирање на податоците за осигуреникот во матичната евиденција на Фондот кога е поднесено барање за остварување право од ПИО (бр.02-2004/1 од 24.03.2011 година), Процедура: Донесување на решение во прв степен од областа на ПИО во Филијала при Фондот на ПИОМ (бр.02-1877/1 од 22.03.2011 година); Процес за остварување право на семејна пензија од корисник и од осигуреник и семејна пензија по основ на неспособност (бр.02-2857/1 од 18.05.2012 година)

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Во текот на 2021 година од страна на Фондот отпочнати се активности за ревидирање и изготвување на нови интерни акти и процедури кои се однесуваат на одделните процеси за остварување права од ПИО.

Во периодот на забелешки по Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор од страна на Фондот доставени се неколку усвоени процедури⁴ и известување за обезбедени согласности и реализирани вработувања, продолжување на постапките за вработување кои се во тек, како и за спроведени и планирани обуки на вработените.

Препорака

Одговорните лица за раководење во Фондот да преземат активности за:

- обезбедување согласности за вработување и пополнување на испразнетите работни места во подрачните единици и воспоставување целосна поделба на надлежности и одговорности во рамките на сите активности кои се во надлежност на Фондот;
- обезбедување комплетност на документацијата во електронските пензиски досиеја за остварување на права од ПИО и
- продолжување на активностите во делот на континуирани обуки за правилна и воедначена примена на законската регулатива при решавање на пензиските предмети.

Исплата на пензиски примања

4.1.2. Исплатата на пензиските примања се одвива преку воспоставениот електронски систем во рамки на Одделението за исплата на пензиски примања во Централата на Фондот. Со увид во системот за следење и обработка на финансиските досиеја и исплата на пензиските примања, ги утврдивме следните состојби:

- не е извршено целосно ажурирање на интерните акти со кои се уредуваат постапките и контролите во овој процес, при што освен една процедура донесена во 2018 година⁵, останатите процедури со кои се уредува постапувањето во Одделението, датираат од 2011 и 2012 година и се донесени согласно стариот Закон за ПИО⁶. Од страна на одговорните лица во Фондот добивме информација дека ажурирањето на овие процедури е во тек;

⁴ Процедура за утврдување на податоците за стажот на осигурување, платите и надоместоците на плата и основните на осигурување за период до 31.12.2005 година бр. 02-6132/1 од 29.12.2021 година, Процедура за регулирање на стаж за вршители на самостојна дејност 026133/1 од 29.12.2021 година, Процедура за остварување право на инвалидска пензија и телесно оштетување со примена на договорите за социјално осигурување со поранешните ЈУ Републики Бр.02-5977 од 20.12.2021 год и Процедура за остварување право на старосна пензија 02-641/1 од 05.02.2020 година.

⁵ Процес на исплата на пензиски примања бр.02-2062/1 од 25.04.2018 година

⁶ Процедури за: отворање финансиско досие, промена на податоци, откривање и постапување по штети, рачна исплата на пензии за починати корисници

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- не е донесена процедура за уредување на процесот на прием, евидентирање и одложување на примените документи, вклучително и на налозите за извршување доставени од извршителите;
- активностите во процесот на исплата на пензии, согласно процедурите ги вршат повеќе вработени од одделенијата во Секторот за финансиски прашања и Секторот за ИТ, но за внесените податоци и извршените проверки за потврдување на точноста, не е предвидено авторизирање на пресметките за исплата на пензии од страна на инволвираните лица во процесот. Се авторизираат единствено налозите за исплата од сметката на Фондот;
- не е предвидено усогласување помеѓу Одделението за исплата на пензиски примања и Одделението за сметководство и плаќање во однос на пресметаниот износ за исплата и конечната исплата по банки и корисници, поради што, постои ризик од погрешна исплата на пензии и нереално прикажување на расходите за исплата на пензии во деловните книги на Фондот;
- иако со Процедурата за исплата на пензиски примања е предвидено да се отвора и ажурира и хартиено финансиско досие, во пракса истото е напуштено, а сите записи се регистрираат и следат само преку електронското досие. При тоа, во некои случаи примените документи (потврди за живот, школски белешки, налози за извршување, пресметки за штети, пресметки за доплати, промена на адресни и банкарски податоци и сл.) не се евидентирани, скенирани и приложени во електронското досие или се скенирани со лош квалитет, поради што е отежнато потврдувањето на реалноста на исплатите. Слабостите во врска со контролите кои се однесуваат на приемот, скенирањето и електронско одложување на пресметката и доставувањето на документацијата за докажување на исполнување на условите влијаат и врз регуларноста на извршените доплати на пензиски примања и рачни исплати на пензии;
- иако во електронскиот систем има вградени контроли и автоматско преземање на податоците за корисниците, износите за исплата и коефициентите за усогласување на пензиите, поради технички проблеми се случува параметрите од кои зависи утврдувањето на висината на пензиските примања да не се преземат целосно точно, што може да создаде грешки во пресметките. Постои мала извесност дека ќе се направат потребните корекции без реакција на корисникот;
- и покрај преземените активности за поврзување на базите на податоци и преземање на потребните информации и документација од надлежните институции (информации за починати корисници⁷, школски потврди⁸, потврди за живот⁹) истите, не секогаш навремено и комплетно се добиваат. Особено голем проблем претставува ненавременото пријавување на починат корисник од страна на семејството и од страна на надлежната институција. Поради наведеното, постои ризик да се изврши исплата за корисници кои не ги исполнуваат условите и навремено да не се бара донесување решение за престанок на правото и ставање

⁷ Воспоставена е електронска комуникација со Управата за водење матични книги

⁸ Иницијатива за електронско поврзување со Универзитетите во РСМ

⁹ Договори за електронска размена на податоци за починати корисници со странски фондови за ПИО со Србија и Хрватска

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

на исплатата во мирување. Во ваков случај, по извршена исплата на пензии по истекот на законски утврденото право, се отвораат посебни предмети за штети и евидентираат побарувања за кои Фондот покренува постапка за надоместок на штета од корисниците но истите не ги даваат очекуваните резултати;

–и покрај тоа што со Законот за ПИО се предвидени дополнителни исплати на пензии за период најмногу до три години наназад, кога околностите се предизвикани од корисникот на правото, во системот на Фондот не се вградени автоматски ограничувања за истото, поради што постои ризик за неоснована доплата на пензии за подолг период од законски предвидениот;

–во Одделението за исплата на пензиски примања тековно се одобруваат еднократни доплати на пензии, согласно меѓународни договори за социјално осигурување за остварено право за повеќе години наназад, што се должи на ненавремено доставени потврди за живот, забавена комуникација и размена на информации и пропишани обрасци со пензиските фондови во странство. Воедно, согласно склучените договори, во корист на странските фондови еднократно се исплатуваат средства по доставени списоци на корисници, на кои овие фондови им исплатувале пензија во минат период, што доведува до непредвидени расходи на Фондот. Од своја страна и Фондот континуирано доставува барања за наплата на евидентираниот отштетен побарувања од странските фондови, но постапувањето по истите е со забавена динамика поради долгиот период на постапување од страна на надлежните странски фондови.

Наведените состојби не се во согласност со одредбите од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и Законот за ПИО што упатува на тоа дека со воспоставениот систем на исплата на пензии, не секогаш се обезбедува навременост и точност во постапката и се воспоставени доволно контроли за покривање на ризикот од неправилна примена на прописите и противправна исплата на пензиски примања.

Препорака

Одговорните лица за раководење во Фондот да преземат активности за:

- ажурирање на процедурите за исплата на пензиските примања и нивно усогласување со барањата на електронскиот систем за исплата на пензии;
- изготвување и воспоставување процедура за евидентирање и одложување на примените документи, вклучително и на налозите за извршување во Одделението за исплата на пензиски примања;
- воспоставување процедура за авторизирање на пресметката за исплата на пензии и редовно усогласување на пресметаниот со исплатениот износ на пензиски примања;
- понатамошно интензивирање на активностите за навремено обезбедување на потребните податоци за исплата и воспоставување системски контроли за оневозможување на неоснована исплата на пензиски примања и
- интензивирање на активностите за поврат на средствата од лицата кои имаат заостанат долг за незаконска и неправилно извршена исплата на пензија.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

4.1.3. По извршеното снимање на системот на внатрешни контроли во процесот на набавки и плаќање, констатиравме дека Фондот има донесено интерни акти и процедури со утврдени должности и одговорности на лицата вклучени во процесот. Во однос на дизајнот и функционирање на воспоставените контроли во процесот, ревизијата ги констатира следните состојби:

- усвоената процедура за преземање финансиски обврски и плаќање¹⁰ и Правилниците¹¹ не се во целост меѓусебно усогласени и ажурирани согласно целокупните активности во процесот, а ex-post финансиските контроли не се подетално уредени со интерна процедура за начинот на вршење и известување по истите. Од страна на Фондот преземени се активности за ажурирање на овие акти кое е во тек;
- преземањето финансиски обврски од 2018 година се врши со примена на Образецот Барање за плаќање и Листа на проверка на финансискиот документ, со што е овозможено зајакнување на ex-ante контролите преку одговор на формулирани прашања и нивно потврдување со потпис од страна на одговорните лица. Со овие контроли е опфатен процесот на исплата на финансиска документација која произлегува од склучените договори за јавни набавки, но не е опфатен процесот за исплата на плати на вработените на Фондот и надоместоци на надворешно ангажираните лица како и фактури за набавки од помала вредност и за редовни режиски трошоци.

Наведените состојби не се во согласност со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и создаваат ризик одредени контролни активности во процесот да не се извршуваат согласно законската и подзаконската регулатива, како и настанување на пропусти во процесот на набавки и плаќање.

Во прилог кон добиените забелешки од страна на Фондот доставено е известување за преземените активности кои се однесуваат на состојбите истакнати во оваа точка при што се изработени процедура за авторизирање на пресметката за исплата на пензии, за контрола на плаќањата за режиски трошоци, контрола на исплатата на плата на вработените и надоместоци за надворешно ангажирани лица кои се доставени во прилог на забелешките.

Препорака

Одговорните лица за раководење во Фондот да продолжат со активностите за измени и дополнувања на Процедурата за начинот на преземање на финансиски обврски и плаќање – ex ante контрола на финансиски документи во насока на обезбедување на финансиска контрола на сите финансиски документи и за сите процеси за исплати кои се одвиваат во Фондот.

¹⁰Процедура на преземање финансиска обврска и плаќање ex-ante контрола на финансиски документи бр.02-4148/1 од 19.09.2018 година и

¹¹Правилник за начинот на спроведување внатрешна распределба на вкупниот одобрен буџет, преземање финансиски обврски и извршување плаќања во Фондот бр. 02-2917/1 од 27.07.2016 година и Правилник за начинот на спроведување на ex-ante и ex-post финансиска контрола на финансиската документација бр.02-9330/1 од 31.12.2010 година.

4.2. Усогласеност со закони и прописи

4.2.1. Согласно актите за внатрешна организација и систематизација на работните места, формирано е Одделение за внатрешна ревизија со еден раководител и пет ревизори. Во текот на 2020 година одделението функционира со раководител, еден стручен соработник за внатрешна ревизија и еден внатрешен ревизор на обука. Ваквата состојба не е во согласност со член 31 став 1 алинеја 3 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, според кој, согласно годишниот буџет со кој располага Фондот, организационата единица за внатрешна ревизија треба да биде екипирана со најмалку четири ревизори и еден раководител. Со оглед на обемот на работа, хетерогениот карактер на трансакциите како и големото општествено значење кое го има Фондот, и големиот број на подрачни единици, целосната кадровска екипираност на одделението ќе му обезбеди на раководното лице независно разумно објективно уверување и совет со цел подобрување на работењето и зголемување на ефикасноста на системот за внатрешна контрола. Во оваа насока со Планот за вработувања за 2022 година од страна на Фондот е планирано комплетирањето на ова одделение.

Препорака

Раководното лице на Фондот да продолжи со започнатите активности за кадровско доекипирање на Одделението за внатрешна ревизија.

4.2.2. Согласно актите за организација и систематизација на Фондот од 2019 година, предвиден е Отсек за актуарство со систематизирани двајца извршители и еден раководител. Согласно информациите кои ги добивме од Фондот поради дефицитарноста на овој кадар која владее на пазарот на труд, како и неконкурентните примања кои Фондот може да ги понуди за кадар со овие вештини овие работни места повеќе години не се пополнети, а истото е истакнувано и во Конечните извештаи на ДЗР за работењето на Фондот од минати години.

Поради непополнетост со стручен и обучен кадар во овој отсек, во подолг временски период прекинато е реализирањето на активности во делот на изготвување актуарски анализи за состојбите во пензискиот систем, врз основа на претпоставките за очекуваните демографски и економски развојни трендови и различните претпоставки на политиката за пензискиот систем и изготвување на актуарски извештаи како и проекции за секоја предлог измена во Законот за ПИО и влијанието на другата законска и подзаконска регулатива од областа на пензискиот систем. Дел од овие активности се спроведуваат од страна на вработени во Секторот за финансиски прашања.

Во врска со ова во рамки на проект поддржан од Светска Банка започнати се повеќемесечни обуки на вработени во Фондот со цел добивање лиценци за овластен актуар, меѓутоа до завршувањето на ревизијата овие активности не се целосно реализирани и нивното успешно завршување е неизвесно.

Препорака

Одговорните лица за раководење на Фондот во соработка со надлежното министерство да продолжат со активностите за пополнување на актуарската единица и непречено функционирање на истата.

4.2.3. Фондот воспоставува и води матична евиденција која содржи податоци потребни за остварување на правата од ПИО. Роковите и условите за чување на документацијата од матична евиденција се уредени со Законот за ПИО. Во исто време заштитата, чувањето и постапувањето со јавниот документарен архивски материјал се уредени со Законот за архивски материјал и подзаконските акти произлезени од истиот.

Во врска со ова Фондот во минатото има користено различни технологии за архивирање на документацијата и внес на податоците во матичната евиденција, односно до 2005 година внесот на податоци се вршел рачно додека архивирањето се вршело со микрофилмска технологија до 1992 година, а од 1997 година до 2005 година со скенирање на документацијата. По 2005 година е преминато на автоматски внес на податоците и архивирање на документацијата со електронско преземање на податоците од месечните пресметки и уплати на придонеси со што ризикот за неточни или невалидни податоци внесени во матичната евиденција е значително намален. Во врска со пренесувањето на документацијата која е архивирана на застарена технологија во периодот од 2011 година до 2020 година Фондот преземал активности за дигитализација на микрофилмски ленти и скенираните документи т.е. пренесување на документите/сликите на соодветни електронски медиуми и нивно индексирање, со користење на услуги од економски оператори, но и самостојно преку свои вработени и набавена опрема за таа намена. Согласно добиена информација од одговорните лица во Фондот, процесот на дигитализација и индексирање е во голема мера завршен и останати за дигитализација се уште 418 микрофилмови со различна документација која не е од големо значење за Фондот. Во врска со ова се планира довршувањето на дигитализацијата да се спроведе од вработени во Фондот без ангажирање на надворешен економски оператор.

Од друга страна, осигурениците за кои нема податоци во матичната евиденција на Фондот, имаат големи потешкотии во обезбедување на потребната документација за докажување на стажот од соодветните правни субјекти и институции. Вообичаено станува збор за ликвидирани субјекти, за кои во Државниот архив не секогаш се наоѓа соодветната документација и за оваа документација воопшто не е започнат процесот на дигитализација. Неможноста за потврдување на податоците за стаж во одреден период во минатото поради горенаведените слабости и законските решенија за начинот на утврдување на стажот како основа за признавање на правото и за висината на пензија, го нарушуваат и доведуваат во прашање остварувањето на личните и материјални долгорочни права од ПИО (пред сè правото на остварување на пензија) на дел од осигурениците кои имаат ограничени механизми за докажување на платен придонес за периодот во осигурување.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Дополнително на ова, согласно склучен Меморандум за соработка¹², а врз основа на даденото задолжение од Владата на РСМ, сите државни органи имаат обврска да одговорат на барањата на Фондот за регулирање на податоците за стаж на осигурување и податоци за плати на нивните вработени. Со исклучок на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана останатите државни органи и институции немаат постапено по овој заклучокот од Владата.

Во насока на корегирање на оваа состојба, од страна на МТСП објавен е Оглас¹³ за избор на економски оператор за спроведување на проект, во чии рамки се предвидува анализа на состојбата со М4 пријави кои недостасуваат во базата на податоци во Фондот и давање предлог законско решение, со кое ќе се обезбеди креирање на М4 пријави за признавање на стажот кој недостасува, а за кој нема можност на друг начин да се потврди. Со реализација на овој проект, се очекува да се надминат горенаведените состојби и овозможи остварување права од ПИО за осигурениците за кои не може да се потврди стажот.

Во прилог кон добиените забелешки доставено е известување за преземени активности од страна на Централата на Стручната служба на Фондот преку доставени известувања до Филијалите/Деловниците со кое се задолжуваат да преземат активност за регулирање на податоците за стажот на осигурување и платите на вработените на кои им недостасуваат за период до 31.12.2021 година.

Препорака

Органите на управување и раководење на Фондот да преземат активности за:

- довршување на процесот на дигитализацијата и индексирањето на микрофилмски ленти и скенираните документи;
- продолжување и интензивирање на соработката со државните и други институции и субјекти за регулирање на податоците за стаж и плати на нивните вработени и
- во соработка со надлежното Министерство, учество во проектот за изнаоѓање на законско решение за обезбедување на остварување на право од ПИО во услови кога матичната евиденција не располага со соодветни податоци, ниту истите можат да се обезбедат на друг начин.

4.2.4. При уплатите на придонесите на сметката на Фондот, континуирано се јавуваат голем број неконзистентни (неалоцирани и неидентификувани) износи на уплатен придонес, кои не се распоредуваат автоматски поради одредени несовапања. Неалоцирани уплати најчесто настануваат при уплата на придонес за работа со скратено работно време и времено ангажирани лица, за кои Фондот нема добиено соодветни пријави/одјави за вработување и регистрација на обврзник додека неидентификувани уплати настануваат како резултат на поднесени месечни пресметки за плата со неточни податоци или со променети матични односно даночни броеви или пак при делумно или погрешно (повеќе или помалку) уплатени средства од страна на обврзниците.

¹² Меморандум за деловна соработка бр.03-2469/1 од 23.05.2018 година

¹³ Проект за администрирање на социјалното осигурување (СИАП) реф.бр. МК/СИАП #1.2.2.2

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

За разрешување на дел од неидентификуваните уплати, Фондот континуирано носи решенија за поврат на средства за погрешно уплатените износи, изготвени од Одделението за наплата на придонес врз основа на поднесено барање, но наплатата е со мал ефект. Од друга страна во информацискиот систем редовно се генерира Извештај за неконзистентни уплати, кои поединечно треба да се решат и распределат по осигуреници од страна на вработените во подрачните единици на Фондот. Поради неможноста навремено да се обезбедат потребните податоци за разрешување, дел од неконзистентните уплати кои се останати нераспределени потекнуваат уште од почетокот на воведување електронската наплата на придонесите, т.е. од 2006 година. Наведеното влијае на можноста за користење на уплатените средства и за остварување на права од ПИО на поедини осигуреници.

Со донесувањето на измените за Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување кон крајот на 2018 година, предвиден е рок од три месеци во кој Фондот има обврска да обезбеди соодветни податоци и да изврши распределување на осигурениците и пренесување на придонесите на членовите во вториот пензиски столб, како и плаќање надоместок за ненавремено пренесување на придонесите. Постапувајќи по овој закон, вработените во организациона единица¹⁴ надлежна за работи поврзани со вториот пензиски столб, преземале активности за распределба на нераспределените осигуреници во вториот столб, а воедно и за разрешување на неконзистентните уплати. Како резултат на тоа продолжува трендот на намалување на износот на нераспределените средства во однос на крајот на 2019 година кога изнесувал 141.855 илјади денари додека на крајот од 2020 година истиот изнесува 90.971 илјади денари.

Препорака

Раководното лице на Фондот во соработка со останатите институции да продолжи со активностите за обезбедување на потребните информации и разрешување на состојбите со неалоцираните и нераспределените средства по основ на уплатен придонес за ПИО.

4.2.5. Во врска со техничката обработка и организација на податоците и информациите за осигурениците, корисниците на правата и обврзниците за уплата на придонесот Фондот користи информациски систем во кој функционираат повеќе одделни или меѓусебно поврзани апликации и модули а во исто време дел од апликациите се поврзани и со информациски системи на други институции заради размена на податоци потребни за реализација на обврските на Фондот кон своите осигуреници и обврзници за уплата.

Со извршената ревизија во делот на воспоставениот информациски систем и пропишаната организациона структура на Фондот, го констатиравме следното:

¹⁴Согласно Правилник за систематизација на работните места на Фондот од ноември 2019 година формирано е Одделение за спроведување на надлежностите од вториот пензиски столб со предвидени 9 работни места.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Секторот за ИТ, во последните години се соочува со перманентен одлив на вработени, како поради заминување во пензија така и поради трансфер кај друг работодавач. Од вкупно предвидените 63 места вклучително и отсеког скенирање и архивирање на податоци кое не е непосредно вклучено во развојот и одржувањето на системот пополнети се вкупно 23 работни места односно 18 места доколку ги исклучиме вработените во спомнатиот одсек, односно бројот бележи опаѓачки тренд во однос на 2019 година кога пополнети биле вкупно 25 работни места. Причината за ваквата состојба е непроменета од минатите години и се среќава во сите државни институции, односно се работи за долготрајната дефицитарност на овој кадар и неконкурентните примања кои Фондот може да ги понуди.

Делумно како резултат на ова, во текот на 2020 година при промената на софтверските решенија по извршената промена на стапката на придонесот за пензиско осигурување, констатирани се грешки во делот на спроведените распределби на придонесот кон вториот пензиски столб. По констатирањето на овие грешки утврден е и износот на погрешно уплатени средства и посочениот проблем се надминал со спроведување на поврат на погрешно распределените средства од страна на приватните пензиски друштва на сметката на Фондот во вкупна висина од 376.305 илјади денари. Иако оваа состојба била детектирана, наведеното упатува на ризик од понатамошна појава на софтверски грешки за кои е неизвесно дали ќе бидат откриени и соодветно корегирани.

Исто така констатираните состојби во делот на нецелосно спроведено интегрирање на апликациите и модулите како и неусвоени ИТ стратегии за развој на информацискиот систем, заштита на податоците и функционирање на системот по евентуални катастрофи согласно стандардите за информациска безбедност, за што информираме и во извршените ревизии од минати години, сеуште не се коригирани.

Препорака

Одговорните лица за раководење на Фондот да преземат активности за:

- обезбедување на потребните кадровски капацитети во Секторот за ИТ во соработка со надлежното министерство;
- целосно интегрирање на системите и соодветно автоматизирано евидентирање и прикажување на настаните во деловните книги на Фондот и
- изготвување на стратегии за развој, заштита и безбедност на информацискиот систем.

4.2.6. Согласно Законот за ПИО за остварување на правата врз основа на инвалидност и неспособност за работа, како основ за стекнување на право на инвалидска, односно семејна пензија, како и надоместок за телесно оштетување, фактичката состојба се утврдува врз основа на Наод, оценка и мислење на Комисија за оценка на работната способност, која се формира во рамките на Фондот.

Со извршениот увид во презентираниот документација и интерните акти со кои се уредува постапката за утврдување на инвалидност и неспособност за работа, ревизијата ги утврди следните состојби:

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- Комисијата за оцена на работната способност во 2020 година функционира со четири вработени лекари специјалисти, наспроти систематизираните 15 работни места за лекари специјалисти. Бројот на лекари во Комисијата, е идентичен во однос на констатираниот број со ревизијата за 2019 година но од година во година истиот се намалува по основ на заминување во пензија и прекин на работен однос, а поради висината на платите не постои интерес за вработување на нови лекари специјалисти, со што значително е отежнато функционирањето на оваа Комисија. Од страна на Фондот во 2021 година оваа состојба е времено коригирана преку ангажирање на 8 лица со договор на дело, меѓутоа во оваа насока потребно е долгорочно решение со кое би се обезбедило навремено и компетентно решавање на барањата кои се во надлежност на работењето на оваа Комисија;
- освен надлежностите утврдени со Законот за ПИО за утврдување на инвалидност и неспособност за работа, Комисијата за оцена на работната способност во Фондот постапува и по доставени барања согласно член 2 од Законот за вработување на инвалидни лица и член 178 од Законот за работни односи што доведува до дополнителни активности на Комисијата и расходи од буџетот на Фондот за кои не е предвидена за наведените активности Фондот да врши наплата на соодветен надоместок;
- не е воспоставена електронска поврзаност на архивата на Комисијата за оцена на работната способност во Фондот со Комисијата за ревизија во МТСП, односно не е обезбедено интегрирање во информацискиот систем на Фондот и покрај тоа што е обезбедена целокупната техничка поддршка од страна на Фондот. Поради тоа, предметите и понатаму циркулираат во хартиена форма со оригинална документација, што создава ризик од губење или оштетување на истата. Ваквата состојба во континуитет е истакнувана од страна на ревизијата, но истата не е надмината и влијае на запазување на предвидениот рок¹⁵ за вршење ревизија и утврдување постоење на инвалидност или неспособност за работа. Согласно добиено известување од Фондот, се очекува со успешното завршување на СИАП проектот за воспоставување Централно координативно тело (единица) за утврдување инвалидност (CDCCU), кој се спроведува преку МТСП, ова прашање успешно да биде разрешено.

Препорака

Одговорните лица за раководење на Фондот во соработка со надлежното Министерство да преземат активности за:

- добивање на согласност и пополнување на предвидените работни места во Комисијата за оцена на работната способност;
- изнаоѓање решение за наплата несоодветен надоместок од страна на Фондот за дадениот наод, оцена и мислење по барања по основ на Законот за работни односи и Законот за вработување на инвалидни лица;

¹⁵ Член 131 од Законот за ПИО

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- координирање со Комисијата за ревизија за воспоставување електронска поврзаност на двете комисии односно интегрирање со електронскиот систем на Фондот и
- активно учество на Фондот преку свои претставници во проектот за воспоставување централно координативно тело за утврдување инвалидност.

4.2.7. Согласно Законот за ПИО, почнувајќи од 2004 година, во услови кога е утврдено постоење на општа или професионална неспособност за работа со право на пензија, предвидена е обврска корисникот на инвалидска или семејна пензија по основ на инвалидност да се јави на задолжителен контролен преглед со кој се потврдува остварено правото. До донесување на решение по задолжителен контролен преглед, кој се врши во рок од една, а најдоцна до две години, на корисникот му се исплаќа временна пензија.

Со Законот за ПИО¹⁶ е обезбедена двостепеност во решавања на правата од ПИО во управна постапка, а согласно Законот за општа управна постапка против решението се изјавува жалба. Согласно ова законско решение жалбата не го одлага извршувањето на решението освен ако со жалбата се оцената за утврдувањето на инвалидноста. Од тоа произлегува дека решенијата со кои се остварува право од ПИО по основ на инвалидност, не се конечни со поднесувањето на жалбата.

Со воведувањето на задолжителен контролен преглед со кој може да се смени правото и исплатата на временна инвалидска пензија, оваа законска одредба предизвикала потешкотии во практичната имплементација. Имено, сè до конечност на решението на корисникот му се врши исплата на пензија. Во случај кога со конечност на решението ќе се потврди дека кај лицето не постои инвалидност, се изготвуваат пресметки на штети настанати поради неосновани исплати.

Согласно податоците од Фондот, во 2019 година за 14 предмети пресметана е штета во износ од 4.753 илјади денари, а во 2020 за 11 предмети се водат спорови во вкупен оспорен износ од 3.969 илјади денари што упатува на неоснован одлив на средства од буџетот на Фондот.

Од друга страна, со законските решенија не е уредено мирување на работен однос во услови кога е доделена временна инвалидска пензија, поради што осигурениците на кои им се укинува времената пензија, остануваат незаштитени во делот на правата и обврските од работен однос.

Ваквите околности значајно ја отежнуваат наплатата на побарувањата по овој основ, особено поради недоволните механизми за присилна наплата со кои располага Фондот и несоодветни законски решенија за обезбедување на исплатените временни пензии.

За надминување на овие состојби, Фондот во повеќе наврати поднел иницијативи за измени во Законот за ПИО во насока на укинување на одредбата од Законот за ПИО¹⁷, со која е уредено исплаќање на временна инвалидска, до донесување на

¹⁶ Член 134 став 2 од Законот за ПИО

¹⁷ Член 130 став 6 од Закон за ПИО

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

решение по извршен задолжителен контролен преглед, но до денот на ревизијата измените не се направени.

Препорака

Органите на управување и раководење на Фондот во соработка со надлежното министерство да преземат активности за измена на законските одредби за уредување на правото на времена пензија.

Одговорното лице за раководење на Фондот да преземе активности за интензивирање на наплатата на штети по основ на времени пензии.

4.2.8. Фондот остварува приходи по основ на издавање под закуп на деловни простории, кои се наоѓаат во пензионерските домови со кои располага и стопанисува истиот. Начинот и постапката на издавање Фондот ја врши согласно Законот за продажба и давање под закуп на деловните згради и деловните простории на РСМ и Правилник за начинот и условите за продажба и давање под закуп на деловен простор во сопственост или трајно користење на Фондот. По наведениот основ во 2020 година остварени се приходи во вкупен износ од 11.246 илјади денари. Врз основа на извршениот увид во склучените договори за издавање под закуп ревизијата утврди дека за дел, односно за 16 деловни простории договорите истекле во текот на 2020 година, но притоа не била спроведена нова постапка за издавање под закуп или продолжување на постоечките договори. Деловните простории продолжиле да се користат од страна на истите закупци и Фондот им фактурира на месечна основа, повикувајќи се на одредбите од Законот за облигациони односи за премолчно продолжување на договорите. Ваквата состојба не е во согласност со член 4 од склучените договори, член 9 од Законот¹⁸ согласно кој договорот за закуп на деловниот простор по спроведената постапка се склучува во писмена форма и член 9 од Правилникот¹⁹ каде што е уредено дека договорот може да се продолжи или да се склучи нов договор за уште 2 години со истиот закупец доколку редовно ги исполнува обврските од договорот, но по претходна изработка на процена на пазарната вредност на недвижен имот не постара од една година.

Фондот во 2021 година доставил Информација за состојбата на деловниот простор со кој располага и стопанисува²⁰ до Генералниот секретар на Владата на РСМ. Во информацијата Фондот предлага Владата на РСМ да дозволи да отпочне постапка за нивно отуѓување, бидејќи деловните простории се од несुштинско значење за обавување на дејноста на Фондот, а закупнината која се добива со нивно издавање незначителна.

¹⁸ Законот за продажба и давање под закуп на деловните згради и деловните простории на РСМ;

¹⁹ Правилникот за начинот и условите за продажба и давање под закуп на деловен простор на ФПИОСМ (Сл.весник на РМ бр.197/14 и 176/15)

²⁰ Информација за состојбата на деловниот простор со кој располага и стопанисува бр.02-2472/1 од 18.05.2021 г.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

По наведената информација Владата донела заклучок²¹ Фондот да поднесе барање за проценка на деловните простории до Бирото за судски вештачења, а потоа да достави предлог одлука за продажба на истите без да се земе во предвид член 12 од Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и состварите во општинска сопственост како одредба има можност да се дадат на користење на друг државен орган или правни лица основани од државата. Фондот поднел барање за проценка до Бирото за судски вештачења а постапката е во тек.

Препорака

Раководното лице на Фондот по завршување на постапката за проценка на вредноста на деловните простории да се достави предлог одлука до Владата со која ќе се предвиди можноста за давање на користење на друг државен орган или правни лица основани од државата или продажба на деловните простории. .

4.3. Финансиски извештаи

4.3.1. На позицијата Капитални (материјални) средства евидентирани се вкупно 37 градежни објекти (4 во Скопје, 29 во градовите каде се сместени филијалите и деловниците на Фондот и 4 одморалишта) со вкупна сегашна вредност од 622.914 илјади денари (набавна вредност 801.523 илјада денари). Објектите се евидентирани согласно добиените податоци од делбените биланси и склучените договори помеѓу Фондот на ПИО и Фондот за здравствено осигурување во периодот од 1991 до 1994 година со набавна, отпишана и сегашна вредност утврдена во тој период.

Со извршениот увид во деловните книги и доставената документација за евидентирање на материјалните средства, ги утврдивме следните состојби:

- во сметководствената евиденција евидентирани се 13 градежни објекти без соодветна поткрепувачка документација за утврден правен статус на објектите. Имено, за 11 градежни објекти (8 филијали и деловници и 3 одморалишта) не е утврдено право на сопственост, за истите се изработени геодетски елаборати и поднесени се барања до Министерство за транспорт и врски за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти. Постапката за нивна легализација е во тек. Во месец јули 2021 година до министерството е доставено барање²² за побрзо решавање на поднесените барања со цел регулирање на имотно правните односи. За два градежни објекти на филијали, не е извршена физичка делба/етажен премер и упис во катастарот за недвижности на објектите помеѓу Фондот на ПИО и Фондот за здравствено осигурување и
- во текот на 2019 година од страна на овластен проценител извршена е проценка на 41 градежни објекти со кој стопанисува Фондот (31 објекти и 10 пензионерски домови), но сè уште не е извршено усогласување на сметководствената евиденција со добиените пазарни вредности на објектите.

²¹ Извадок од Нацрт-записникот од Седумдесет и седмата седница на Владата на РСМ одржана на 8 јуни 2021 година, архивиран во Фондот под бр.02-3038/1 од 15.06.2021 г.

²² Барање бр.16-2305/2 од 13.07.2021 година

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Наведеното не е во согласност со член 12 од Законот за сметководство на буџетите и буџетските корисници, според кој внесувањето на податоците во деловните книги се заснова на веродостојни, вистинити и уредни сметководствени документи, како и член 142 од Законот за катастар на недвижности според кој, запишувањето на правото на сопственост и другите стварни права на недвижности во катастарот е задолжително.

Евидентираните објекти за кои не постои веродостоен документ, нерасчистени имотно правни односи, како и неизвршеното излагање на објектите и упис во катастар на недвижности, имаат за ефект нереално и необјективно прикажување на материјалните средства во Билансот на состојба.

Ревизијата истакнува дека наведените состојби се констатирани и со извршените ревизии на Фондот од минати години.

Во периодот на забелешки по Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор од страна на Фондот за преземените активности за усогласување на сметководствената евиденција со пазарната вредност на градежните објекти согласно податоците од извршената проценка. Со оглед на бројот на објекти и сложеноста на постапката за усогласување, целосноста и точноста на извршените промени по овој основ ќе бидат предмет на наредна ревизија на Фондот.

Препорака

Раководното лице на Фондот да ги задолжи раководните лица на Одделението за плаќање и на Одделението за стопанисување со имотот да преземат активности за:

- расчистување на имотно правните односи и обезбедување на веродостојни документи за евидентирање на објектите и
- усогласување на сметководствената евиденција со пазарната вредност на градежните објекти согласно податоците од извршената проценка.

4.3.2. По основ на завршени стечајни постапки, Фондот како доверител врз основа на пријавено побарување на име неплатени придонеси за ПИО, се стекнал со право да преземе односно да потпише записник за преземање на движен и недвижен имот од стечајниот должник. Од страна на одговорните лица од Одделението за стопанисување со имотот на Фондот во месец јануари 2019 година до Одделението за сметководство и плаќање е доставен табеларен преглед на стекнатиот имот по овој основ и тоа:

- недвижен имот (објекти за производство, апартмани, продавници и деловни објекти и други објекти) во вкупен износ од 82.807 илјади денари и
- движен имот (машини за шиене, резервни делови, разна опрема) преземен во 2016 и 2017 година по основ на Записници за примопредавање во вкупен износ од 37.035 илјади денари. Дел од опремата е преземена и е во владение на Фондот, а дел не, поради тоа што на Фондот му припаѓа идеален дел од опремата.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Со увид во деловните книги, ревизијата констатира дека не е воспоставена сметководствена евиденција на горенаведените капитални средства (градежни објекти и опрема).

Од друга страна, Фондот се соочува со проблеми за располагање со имотот стекнат од стечајни постапки и распределба на истиот по осигуреници на име платени придонеси за ПИО.

Утврдената состојба не е во согласност со одредбите на член 2 и 4 од Законот за сметководство на буџетите и буџетските корисници и член 6 и 12 од Правилникот за сметководство за буџетите и буџетските корисници, што влијае врз реалноста и објективноста на искажаните податоци за постојаните средства и изворите на капитални средства во Билансот на состојба. Во исто време влијае и на можноста за потврдување на стажот на осигурениците кои биле вработени кај обврзниците со завршени стечајни постапки.

Ревизијата истакнува дека во текот на 2018 година, Фондот има преземено активности за продажба на дел од недвижниот имот добиен од распределбата на стечајната маса по основ на неплатени придонеси од стечајниот должник, преку доставено барање до Владата на РСМ за донесување Одлука за продажба на деловен простор во сопственост на Фондот. Постапката е запрена во текот на месец јануари 2019 година, поради добиено мислење од МТСП, согласно кое се предлага да се работната група²³ да изготви табеларен преглед од целокупниот движен и недвижен имот добиен со распределба на имотот по затварање на стечајните постапки и да предложи решенија за постапување со добиениот имот. Иако работната група ги доставила бараните прегледи, од страна на Владата не е донесена одлука за постапување.

Исто така, во текот на месец јануари 2019 година, Владата на РСМ има донесено Одлука за давање согласност, со подавка преку нотар да се понуди дел од деловен простор сопственост на Фондот добиен од стечајна постапка на другите сопственици на деловен простор, а постапката за склучување на купопродажен договор сè уште не е завршена.

Препорака

Одговорните лица за раководење во Фондот да преземат активности за:

- сметководствено евидентирање на постојните средства добиени по основ на затворени стечајни постапки и
- интензивирање на активностите за продажба на стекнатиот имот и утврдување критериуми за распределба на средствата по осигуреници.

²³ Со Решение бр.02-2422/1 од 21.05.2018 година на директорот на Фондот е формирана работна група со претставници од Фондот на ПИО, Фондот за здравствено осигурување, Министерството за финансии, Агенцијата за вработување и Управата за јавни приходи.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

4.3.3. Со извршениот увид во деловните книги кои се однесуваат на побарувањата од граѓани по основ на надомест на штети за извршени претплати на пензии, ревизијата ги констатира следните состојби:

- по основ на штети за претплати на пензии, искажани се побарувања од граѓани во вкупен износ од 228.470 илјади денари, од кои како сомнителни и спорни побарувања во износ од 160.337 илјади денари што е намалување од 3,5% во однос на 2019 година кога вкупниот износ на побарувања по овој основ изнесува 236.701 илјада денари. На оваа позиција се искажуваат побарувањата за штети од граѓани по основ на исплатени пензии на починати корисници, времени пензии, семејни пензии или друг вид на неосновани исплати на пензии. Во текот на 2020 година, од страна на одделението за исплата на пензиски примања креирани се 22 предмети за надомест на штети од корисници по основ на повеќе или неосновано исплатени пензии, во вкупен износ од 5.620 илјади денари и
- искажани се побарувања по основ претплата на пензии во износ од 6.907 илјади денари, кои произлегуваат од 2012 година и се однесуваат на дозначени пензии до банките, за кои не е извршен поврат на средствата од трансакциските сметки на починати корисници. Фондот доставил писмени барања до банките во 2012 и 2013 година за поврат на средствата, но поради нивно непостапување, податоците ги доставил и до Управата за финансиска полиција. До денот на ревизијата, Фондот нема информации за преземени активности од страна на Управата.

Утврдените состојби не се во согласност со Законот за ПИО, а континуираното креирање на предмети за штети од граѓани и нискиот процент на наплата на овие побарувања упатува на неизвесност за наплата на истите во наредниот период, со што е овозможена имотна корист на поединци за извршени неосновани исплати на пензии.

Препорака

Одговорните лица на Фондот да преземат активности и контролни мерки за:

- навремено откривање и постапување по утврдени неосновано исплатени пензии и
- континуирано преземање на сите потребни правни дејства за наплата на побарувањата по штети.

4.3.4. При увид во пописниот материјал, извештаите за извршениот попис на имотот на Фондот со состојба 31.12.2020 година и донесените акти по истиот ревизијата утврди дека комисијата за попис врз основа на извршената анализа на добиената документација од Централниот регистар на РСМ констатира дека 13 друштва кај кои Фондот поседува акции/удели стекнати врз основа на Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал во вкупен износ од 142.466 илјади денари, се избришани од трговскиот регистар и регистар на други правни лица, поради што предлага нивно бришење од материјалната и сметководствената евиденција на Фондот. Управниот одбор на Фондот не донел одлука за бришење на истите, поради

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

што и не се избришани од евиденцијата. При тоа Комисијата за попис во предлогот нема презентирани целосни податоци дали за субјектите за кои од страна на Централниот регистар на РСМ по службена должност е извршено бришење по основ не доставена годишна сметка и финансиски извештаи за последната деловна година согласно член 552 б од Законот за трговските друштва, со кое е уредено од денот на објавувањето на соопштението за бришење на субјектот, во рок од една година е поднесен предлог за стечај или ликвидација, согласно член 552 а од Законот за трговските друштва.

Наведеното не е во согласност со член 21 од Законот за сметководство за буџетите и буџетските корисници и член 29 од Правилникот за сметководството за буџетите и буџетските корисници со што не е обезбедено реално и објективно прикажување на состојбата на хартиите од вредност во сопственост на Фондот прикажана во финансиските извештаи и усогласување на сметководствената со фактичката состојба утврдена со извршениот попис.

Во прилог кон добиените забелешки од страна на Фондот доставено е известување за донесена одлука на УО²⁴ за формирање на Комисија на хартии и вредност и дека е во тек доставување Извештај и предлог – одлука за постапување до Управниот одбор за соодветно сметководствено евидентирање на хартиите од вредност кои се во сопственост на Фондот.

Препорака

Формираната комисија на хартии и вредност во соработка со пописната комисија преку официјално обезбедени податоци од Централен регистар на РСМ и документацијата на посебна пописна листа да ја утврди фактичката состојба на хартиите од вредност и правните лица кај кој Фондот има акции/удели, а според утврдениот статус, да се даде предлог за постапување согласно основот утврден за бришење од Централен регистар на правните лица.

Управниот одбор на Фондот по усвојување на извештајот од извршениот попис на хартиите од вредност и доставените предлози од комисијата да донесе посебна одлука за постапување (соодветно сметководствено евидентирање) во зависност од утврдениот статус на правните лица.

4.3.5. На позицијата Вонбилансна евиденција со состојба 31.12.2020 година е прикажано салдо во вкупен износ од 587.318 илјади денари и се однесува на вредноста на градежните објекти - Пензионерски домови (домови) и Клубови за дневен престој (клубови), земјиште и опрема, кои согласно член 185 од Законот за ПИО се дадени на управување на Фондот. Со извршениот увид во сметководствената и материјалната евиденција и доставените имотни листови ревизијата ги утврди следните состојби:

²⁴ Одлука на УО бр. 02-5497/1 од 17.11.2021 година

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

- позиција Вонбилансна евиденција прикажана во Билансот на состојба не е усогласена со состојбата во деловните книги, поради тоа што салдата на сметките од вонбилансната евиденција во деловните книги на крајот на годината се затвараат и не се прикажува салдо;
- Фондот стопанисува со 15 домови и 9 клубови, за кои се преземаат активности за нивно инвестиционо одржување кои се предвидени со Годишната програма за реконструкција и адаптација на деловните објекти на Фондот, при што зголемувањето на нивната вредност се евидентира во вонбилансната евиденција. Исто така, за овие градежни објекти се пресметува и евидентира амортизација и ревалоризација.
Во вонбилансната евиденција се евидентирани градежните објекти на 10 домови и 6 клубови, од кои за два објекти не е обезбеден имотен лист, додека еден објект²⁵ е предаден на владение на друг субјект согласно вонсудска спогодба од 2015 година. За градежните објекти на 5 домови и 3 клубови за кои е обезбеден имотен лист со запишано право на сопственост или право на користење не се води евиденција ниту во билансот на состојба, ниту вонбилансно и
- евидентирани е земјиште со вкупна набавна вредност од 243.904 илјади денари, која се однесува на градежно земјиште на домовите и клубовите во износ од 138.882 илјади денари и градежно земјиште на филијалите, деловниците и одморалиштата на Фондот во износ од 105.022 илјади денари. За евидентираното земјиште не е воспоставена материјална евиденција, додека во Извештајот од извршениот попис се дадени податоци за евидентираното земјиште по локации/општини, површина и поединечна вредност, поради што не може да се добие точен податок што е евидентирано во вонбилансната евиденција. Фондот располага со имотни листови согласно кои за некои е запишано право на сопственост или трајно користење, додека некои се сопственост на РСМ. Од Одделението за стопанисување со имот презентирани е преглед на извршени проценки во текот на 2018 година од овластен проценител, на земјиште во 52 катастарски парцели каде се лоцирани градежните објекти на Фондот. Проценетите вредности не се воведени во сметководствената евиденција на Фондот, поради тоа што сè уште не е утврден точниот износ на делот кој му припаѓа на Фондот согласно утврденото право во имотните листови.

Утврдените состојби не се во согласност со Законот за сметководство на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за сметководство за буџетите и буџетските корисници и имаат влијание врз реалноста и објективноста на прикажаните информации во Билансот на состојба.

Во прилог кон добиените забелешки доставено е известување за преземените активности од страна на Фондот за што е доставен налог за книжење на градежните објекти во вонбилансна евиденција и известување дека истите ќе бидат пренесени

²⁵ Пензионерски дом во Пробиштип

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

како почетна состојба во наредната година. Целосноста и точноста на извршеното евидентирање во вонбилансна евиденција ќе биде предмет на наредна ревизија на Фондот.

Препорака

Одговорните лица од Одделението за плаќање во соработка со одговорните лица од Одделението за стопанисување со имотот на Фондот да преземаат активности за:

- расчистување на имотно правните односи и обезбедување на веродостојни документи за евидентираниите средства во вонбилансната евиденција;
- салдата на сметките од вонбилансната евиденција во деловните книги да не се затвараат на крајот на годината и истите да се пренесуваат како почетна состојба во следната година;
- градежните објекти евидентирани во вонбилансната евиденција за кои Фондот располага со имотен лист со право на сопственост или право на користење да се евидентираат во Билансот на состојба. Да се воспостави сметководствена и материјална евиденција за неевидентираниите градежни објекти, а вредноста на градежниот објект предаден на владение на друг субјект да се избрише од евиденција и
- воспоставување сметководствена и материјална евиденција за земјиштето кое е во сопственост или е пренесено право на користење на Фондот, врз основа на добиените пазарни вредности од извршената проценка, додека евиденцијата за земјиштето во сопственост на РСМ да се води вонбилансно до расчистување на имотно правните односи.

4.4. Користење на средствата согласно законски прописи

4.4.1. Извршивме ревизија на процесот на планирање на јавните набавки, подготвувањето на тендерската документација и доделување на договори за јавни набавки. Фондот во текот на 2020 година согласно податоците кои ни беа дадени на увид има реализирано вкупно 50 постапки за јавни набавки со проценета вредност од 95.031 илјади денари. Предмет на ревизија беа 13 набавки со вкупна реализација во висина од 71.505 илјади денари или 75.3% од проценетата вредност на спроведените постапки во 2020 година:

- за спроведена набавка за ажурирање на лиценцирани Микрософт софтверски пакет Windows и Office 365 утврдивме дека договорниот орган во тендерската документација за оваа набавка во делот на техничката и професионалната способност е побарано заинтересираните економски оператори да имаат вработено повеќе лица кои поседуваат 8 различни лиценци и сертификати²⁶. Имајќи го предвид предметот на набавката (ажурирање на лиценци), е доволно

²⁶ Барани лиценци со тендерската документација: Microsoft Specialist: Designing and Providing Microsoft Volume Licensing Solutions to Large Organizations, Microsoft Licensing Solutions Specialist Lite, Microsoft Certified Solutions Associate: Windows Server 2016, Microsoft Certified Solutions Expert: Messaging, Microsoft 365 Security Administration, Microsoft 365 Certified Teamwork Administrator Associate, Project Management Professional (PMP), Project Requirement Analysis

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

заинтересираните економски оператори да имаат сертификати и лиценци кои се директно поврзани со предметната набавка, односно Microsoft Registered Partner и по потреба едно лице да поседува сертификат Microsoft Specialist: Designing and Providing Microsoft Volume Licensing Solutions to Large Organizations. Останатите барани сертификати и лиценци не се директно поврзани со предметната набавка, а нивното вклучување како барање во тендерската документација има за ефект намалување на бројот на заинтересирани економски оператори, при што со конкурентна понуда на оваа постапка за ЈН се има пријавено само еден понудувач. Дополнително на ова договорниот орган во делот за Технички спецификации како обврски на економскиот оператор има наведено дека треба да изврши и инсталација на пакетите, што е нелогично барање со оглед на тоа што се работи за продолжување на лиценците што имплицира дека пакетите се инсталирани во претходниот период, како и решавање на проблеми со Office 365 пакетот и консултантски услуги без подетално да се наведе какви. Со увид во склучениот договор со избраниот економски оператор утврдивме дека овие обврски воопшто не се наведени во договорот, поради што економскиот оператор нема обврска да постапува по истите. На овој начин се создава неизвесност во врска со предметот на набавката и можноста заинтересираните економски оператори да достават конкурентна понуда, што укажува на тоа дека бараните сертификати и лиценци не се поврзани со предметот на набавката. Поради ова не е постапено во согласност со член 3, 4, 5 и 82 од ЗЈН, а во врска со оваа набавка склучен е договор во висина од 7.497 илјади денари, од кои во текот на 2020 година извршени се исплати во висина од 6.297 илјади денари.

- Со извршениот увид во спроведената постапка за набавка на систем за непрекинато напојување УПС по која склучен е договор во вкупен износ од 3.493 илјади денари кој целосно е реализиран во текот на 2020 година ги утврдивме следните состојби:
 - предметот на набавка во техничката спецификација е опишан на начин кој упатува на конкретно производство на системот и конкретен тип на батериски кабинет. Дополнително на ова со барањата наведени во тендерската документација се создава неизвесност во врска со предметот на набавката што треба да се набави, односно заинтересираните економски оператори немаат прецизна информација дали се бара целосен систем за напојување или УПС систем без батерии. Ова доведува до фаворизирање или елиминирање на определени економски оператори, како и неизвесност во врска со предметот на набавката што не е во согласност со член 82 став 8 од ЗЈН;
 - во техничката спецификација е наведено дека понудувачите треба да достават потврда за робустност за транспортни цели, односно сертификат од независно тело со цел намалување на ризикот од оштетување при транспорт што би можело да предизвика доцнење во инсталацијата и пуштањето во употреба на системот, што ја ограничува конкуренцијата на економските оператори. Ревизијата истакнува дека согласно тендерската

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

документација носителот на набавката е должен стоката да ја испорача на адреса на Фондот, а од друга страна одговорноста за транспорт на уредите во исправна и неоштетена состојба, па се до пуштање на работа на системот е на понудувачот, поради што со наведената потврда се ограничува конкуренцијата во постапката, што не во согласност со член 3, 4 и 5 од ЗЈН.

Утврдените состојби укажуваат на слабости во начинот на изработка на техничките спецификации и имаат влијание врз конкуренцијата помеѓу економските оператори и не обезбедуваат транспарентност и еднаков третман на економските оператори, односно нарушување на принципите од членот 2 од ЗЈН.

Препорака

Договорниот орган подготовката на тендерската документација и техничките спецификации да ги врши на начин со кој ќе се подобри конкурентноста при спроведувањето на постапки за јавни набавки во идниот период.

4.4.2. Со увид во ЕСЈН кај постапката за ангажирање на фирма за вршење на хигиенски и други услуги на објектите на Фондот²⁷ утврдивме хронолошка неусогласеност на документите за докажување на лична состојба и способност за вршење на професионална дејност на економскиот оператор со датумот на постапката. Имено, пакетот на информации за докажување на лична состојба и потврдата за регистрирана дејност на избраниот најповолен понудувач, прикачени во досието на постапката и евидентната книга на ЕСЈН носат датум на издавање од надлежниот државен орган една година по спроведената постапка за јавна набавка односно од 04 месец 2021, додека пак датата на поднесување на документите е 25.03.2020 година. По однос на констатираната состојба, во текот на вршење на ревизијата воспоставен е контакт помеѓу надлежно лице за јавни набавки во Фондот со Бирото за јавни набавки во насока кон утврдување на причините. По ова од страна на Бирото преземени се активности за поставување на соодветните документи кои се однесуваат за оваа постапка и се со датум од 10.2019 година. Притоа утврдивме дека при промената на документацијата во системот на ЕСЈН не е оставена трага со нов запис и точен датум на прикачување на документите, односно истите, без разлика на извршената промена сеуште го носат оригиналниот датум на поднесување 25.03.2020 година. Ревизијата не доби образложение за причините за ваквата состојба.

Утврдените состојби не се во согласност со член 129 од ЗЈН, како и член 3 и 12 од Правилникот за начинот на користење на електронскиот систем за јавни набавки и укажуваат на сериозна слабост на Електронскиот систем за јавни набавки, поради можноста за менување на документите без за истото да се остави соодветна и видлива трага, како и на можни пропусти при архивирање на документите од страна на договорниот орган.

²⁷ Бр.03200/2020 од 26.02.2020 г.

Препорака

Надлежните лица за јавни набавки при Фондот да преземат активности за:

- уредно водење евиденција и архивирање на документите од постапките за јавни набавки на ЕСЈН;
- писмено известување на Бирото за јавни набавки за можноста од промена на документите поднесени во постапките за јавна набавка.

Бирото за јавни набавки да преземе активности за воспоставување на контролни механизми во ЕСЈН со кои ќе оневозможи менување на документите прикачени во системот, односно да се остави соодветна и видлива трага при архивирање на документите од страна на договорните органи.

Основ за изразување на мислење

Вкупниот ефект од утврдените состојби во точките 4.2, 4.3 и 4.4 кои претставуваат основ за изразување мислење е:

- нецелосна координираност и усогласеност во работењето на ниво на Фондот во делот на остварување на правата од ПИО;
- нераспределени средства на сметка за наплата на придонес за ПИО кои не може да се користат, а осигурениците немаат можност да ги остварат правата од ПИО;
- континуирано креирање на предмети за штети од граѓани, забавени активности за поврат на повеќе исплатените пензии и низок процент на наплата на истите;
- евидентирани објекти без веродостоен документ и несоодветно евидентирани објекти и земјиште на пензионерските домови и клубови во деловните книги;
- нецелосно извршено усогласување на фактичката со сметководствената состојба по спроведениот попис и несоодветно евидентирање на донесените одлуки за отпис во деловните книги и
- слабости и грешки при реализацијата на дел од спроведените постапки за јавни набавки.

5. Ревизорско мислење

Мислење за финансиски извештаи

Според наше мислење, со исклучок на ефектот на прашањата изнесени во точката 4.3 финансиските извештаи ги прикажуваат вистинито и објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Република Северна Македонија, на ден 31 декември 2020 година како и резултатите од финансиските активности за годината која завршува со тој датум, во согласност со важечката законска регулатива.

Мислење за усогласеност со закони и прописи

Според наше мислење, со исклучок на ефектот на прашањата изнесени во точките 4.2 и 4.4 активностите, финансиските трансакции и информации, рефлектирани во финансиските извештаи на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Република Северна Македонија, во сите материјални аспекти се во согласност со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставени политики.

6. Нагласување на прашања за неизвесност и континуитет

6.1. Фондот е основач на Друштво за угостителство, одмор и рекреација на пензионери Борец во Битола со учество од 99,91% во основниот влог во износ од 80.752 илјади денари. Во периодот од 2010 до 2018 година Фондот исплатил позајмица на друштвото во износ од 19.850 илјади денари и заклучно со денот на ревизијата истата не е вратена.

Во минатото Фондот преземал активности за продажба на целиот објект и капацитети на хотел Борец, при што продаден е само деловниот простор, но не и сместувачкиот и комерцијалниот дел. Во насока на укажување за тешката финансиска состојба во која се наоѓа друштвото, Фондот во континуитет доставува информации до Владата на РСМ и МТСП.

Согласно доставената последна Информација за состојбата со функционирањето на друштвото²⁸ доставена до Владата на РСМ друштвото работи со загуба и е со блокирана сметка поради неисплатени плати, а има и неизмирени обврски за потрошена електрична енергија, како резултат на големиот капацитет, а мал број на згрижени пензионери поради лошите услови за сместување. Поради наведените состојби Владата на РСМ со заклучок²⁹ го задолжува Фондот да отпочне постапка за продажба на објектот, а Бирото за судски вештачења се задолжува да изработи проценка на пазарната вредност на објектот, чија изработката е во тек.

Ревизијата препорачува Фондот да продолжи со активностите за продажба на објектот, со цел конечно решавање на статусот на друштвото и наплата на исплатената позајмицата.

6.2. Фондот се соочува со недостиг на човечки ресурси, поради што во континуитет доставува барања до надлежното министерство за обезбедување согласности за вработување на одреден број на вработени на неопределено време. Согласно на добиената документација во текот на 2020 година и покрај планот за вработување на 72 лица доставен до надлежните министерства склучени се само 7 договори за вработување на неопределено време.

По извршената споредбена анализа на пополнетост на работни места од страна на ревизијата констатирано е дека во текот на 2020 година пополнетоста на работни места изнесува 68% на вкупно ниво на постоечки организациони форми во институцијата, Имајќи предвид бројот на систематизирани работни места кој изнесува 967 од кои во 2020 година пополнетоста е 68% или 544 работни места

²⁸ бр.02-2465/1 од 18.05.2021 година

²⁹ Извадок бр.40-5659/1 од 01.06.2021 година од Нацрт-записникот на Седумдесет и петтата седница на Владата на РСМ одржана на 01.06.2021 година

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Фондот недостигот на лицата кои во подолг период се намалувал поради пензионирање и одлив на работници го реализира преку ангажирање на лица по договори за извршување на самостојна работа на одговорни и специфични работни места (матична евиденција, решавање, исплата и други) без спроведена постапка за исполнетост на условите и квалификациите предвидени за редовно вработените, што може да влијае на нивото на квалитет и одговорност за извршените работни задачи. Имено по претходно добиена согласност од Министерството за финансии, во текот на 2020 година на извршување на тековни работни задачи во Фондот опишани во актот за систематизација ангажирани се вкупно 73 лица со кои се склучени договори за извршување на самостојна работа. По овој основ во текот на 2020 година исплатени се 15.721 илјади денари за надоместок и данок на личен доход. Бројот на лица ангажирани по овој основ во текот на 2021 година е зголемен на 204 лица.

Ревизијата укажува на тоа дека е потребно:

- тековно од страна на надлежните министерства да се обезбедуваат согласности за вработување на потребните кадри за пополнување на испразнетите работни места а се наведени во планот за вработување.
- координирани активности на Фондот и Министерството за труд и социјална политика преку функционална анализа да се изврши преотцена на потребните капацитети во делот на организационата поставеност и бројот на извршителите кои се неопходни за ефикасно извршување на надлежностите на Фондот.

6.3. Со извршениот увид и анализа на податоците за реализација на Буџетот искажан во деловните книги и финансиски извештаи на Фондот констатиравме одредени состојби за кои сметаме дека е потребно да известиме. Имено:

- на ставката Социјални бенефиции во Финансиските извештаи на Фондот искажани се расходи кои се однесуваат на плаќања до пензионерите, плаќања до инвалидите, плаќања по основ на задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, плаќање на придонеси за здравствено осигурување на пензионери и исплата на посмртна помош од солидарниот фонд на пензионерите. Овие расходи сочинуваат 99,45% од вкупните расходи на Фондот и во Буџетот се планираат во вкупен износ, а распределбата и евентуалните пренамени во текот на годината меѓу потставките во рамки на оваа ставка се врши интерно во Фондот за што усно/писмено се известува Министерството за финансии. Ревизијата укажува на потребата Фондот во соработка со Министерството за финансии да преземат активности за преиспитување на постојниот начин на планирање и реализација на Буџетот.
- во Буџетот на Фондот не е предвидена ставка за исплатите кои се вршат од солидарниот фонд за починати пензионери, со оглед на тоа што средствата од истиот не се буџетски средства, туку истите се прибираат по основ на задршки од пензиите во висина од 150 денари и претставуваат приватни средства на пензионерите. По поднесување барање и исполнетост на условите, од истата се врши исплата на посмртна помош во висина од 30 илјади денари. Во 2020 г. по

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

овој основ од сметката за солидарен фонд исплатени се 460.080 илјади денари за што во деловните книги на Фондот во рамки на ставката Социјални бенефиции е евидентиран расход на одделна потставка (Трошоци за солидарен фонд). Согласно добиени информации од Фондот во текот на 2021 година заклучно со месец октомври извршени се исплати во вкупен износ од 416.550 илјади денари при што поради зголемената стапка на смртност како резултат на тековната пандемија останале неисплатени уште 3355 барања за исплати во вкупен износ од 100.650 илјади денари како резултат на недостаток на средства. Со оглед на тоа што висината на задршката е еднаш веќе зголемена од 120 на 150 денари, потребно е да се пронајде извор на приходи кој нема да ги оптоварува нето пензиските примања, особено на најзагрозените категории на приматели на пензии. Исто така, потребно е Фондот да го преиспита постојниот начин на евидентирање и искажување на трансакциите и состојбата на средствата од солидарниот фонд во финансиските извештаи на Фондот, имајќи предвид дека тие средства припаѓаат на пензионерите односно не се буџетски средства;

- на ставката Други обврски евидентирани се пренесени обврски за оштетни побарувања од минати години кон фондови за пензиско осигурување во Србија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Хрватска (како држави договорнички од поранешна СФРЈ), кои произлегуваат по склучени и ратификувани договори за социјално осигурување помеѓу РСМ и државите. Обврските се настанати во врска со примена на одредбите од склучените договори со кои се уредува побарување за повеќе исплатени износи на давања и потребата од повторно одредување на давања. Имено, пензиите остварени по периодот наведен во договорите (8 октомври 1991 година/1 јануари 1992 година) до денот на влегување во сила на склучените Договори и кои се пресметани со пензискиот стаж навршен во друга држава договорничка, по службена должност повторно треба да се утврдат и пресметаат по одредбите од овие договори. По основ на одредбите од склучените договори Фондот во известувачкиот период има евидентирано обврски во вкупен износ од 79.732 илјади денари, но и побарувања од фондовите на републиките³⁰ во износ од 103.080 илјади денари. Фондот води евиденција на обврски/побарувања по корисници на пензија кои произлегуваат од примена на одредбите од склучените договори од кои дел од нив потекнуваат од 2004 година па наваму.

Кон крајот на 2017 година остварена е средба помеѓу делегации на РМ и Република Србија за примена на договорот за социјално осигурување и потпишан е Договор за пребивање (компензација) на меѓусебно усогласените обврски и побарувања произлезени со примена на членот 36 и 41 од Договорот за социјално осигурување³¹, но истиот не е реализиран.

Потребно е Фондот во соработка со фондовите за ПИО на државите договорнички кон кои се евидентирани обврски / побарувања произлезени од примена на одредбите на склучените договори за социјално осигурување, да преземат

³⁰ Србија (Белград и Нови Сад), Црна Гора, Хрватска и Босна и Херцеговина.

³¹ Закон за ратификација на договорот меѓу Република Македонија и Сојузна Република Југославија за социјално осигурување (Сл.весник бр.13/2002)

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

активности за усогласување на корисниците на пензија и меѓусебно пребивање на обврските и побарувањата.

6.4. Обрнуваме внимание дека Фондот има отпочнати судски спорови чие решавање зависи од идни настани кои можат да влијаат врз финансиските извештаи.

Според информациите добиени од Одделението за правни работи состојбата е следна:

- заклучно со септември 2021 година евидентирани се вкупно 36 предмети во кои Фондот е тужител, при што побарувањата по основ на штети изнесуваат 16.044 илјади денари при што најголем дел од овие тужбени барања се однесуваат на побарувања од физички лица по основ на неоснована исплата на пензиски примања;
- против Фондот заклучно со септември 2021 година пред надлежните судови поведени се 18 постапки од страна на доверителите, во кои Фондот е тужена страна, по разни основи за побарувања во вкупен износ од 55.383 илјади денари. Најголем дел од овие тужбени барања се однесуваат на побарувања за надомест на штета од акции и по основ на задоцнета или неисплатена пензија, погрешно утврден стаж како и утврдување на ништавност на побарувања;
- во тек се и судски спорови од страна на незадоволни корисници на пензиски примања со кои се спори утврденото право на највисока пензија согласно член 230 од Законот за ПИО. Имено, со овие тужби се бара пресметката на износот на правото на највисока пензија да се врши врз основа на просечната плата од претходната година, како што е наведено во членот 230 став 1 и за утврдениот износ да се донесе соодветна Одлука од УО, наместо да се постапува според член 230 став 2 од Законот за ПИО. Еден од тужителите веќе има добиено негативни судски одлуки од сите инстанци, меѓутоа во судска постапка се уште 3 тужби. Без да прејудиираме судски одлуки должни сме да известиме дека во случај на прифаќање на аргументите на тужителите од страна на судот, Фондот ќе се доведе во незавидна финансиска состојба со оглед на тоа што бројот на осигуреници кој ќе можат да се повикаат на ваква судска одлука и да побараат нова пресметка и исплата на разлики поради погрешно постапување при пресметката на највисокиот износ на пензија од страна на Фондот, е значително поголем во однос на бројот на тужбите.

6.5. Утврдивме дека е воспоставена пракса дел од извршителите кои извршуваат дејност во РСМ да извршуваат налози за извршување, во кои како должници се јавуваат корисници на пензија, а при тоа паричните средства директно се повлекувани од сметката на Фондот. Во деловните книги по овој основ во 2020 година евидентирани се исплати кон извршители во износ од 1.342 илјади денари и истиот континуирано се намалува во однос на претходните години односно овој износ во 2019 година изнесувал 5.882 илјади денари, а во претходната 2018 година 13.174 илјади денари.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Ваквиот начин на постапување од страна на извршителите во 2018 година е констатиран од Фондот, за што е доставено барање до Комората на извршители, извршителите да престанат со таквата пракса, посочувајќи дека истата е спротивна на законските прописи. При тоа, по направена анализа, Фондот констатира дека одредени извршители, откако биле известени од стручната служба на Фондот, дека не се во состојба да го реализираат налогот за извршување од повеќе причини (починат корисник на пензија, корисник со најнизок износ на пензија, корисник за кој веќе се задржува 1/3 од пензијата по друг налог за извршување) пристапиле кон извршување директно од сметката на Фондот. Дополнително на ова Фондот врши активности по добиени решенија за извршување поврзани со запирања на средства при исплатата на пензиите кон корисниците за кои се добиени вакви налози за извршување. Во врска со ова прашање согласно на добиена информација од Фондот во месечно се регистрирано по околу 4.700 трансакции од пензии на должници кон сметки на извршителите, а на годишно ниво оваа бројка достигнува околу 56.000 трансакции. Притоа бројката на вработени лица во Фондот кои се ангажирани на ова прашање во зависност од обемот на работа достигнува и 8-9 лица, а за вршењето на оваа услуга Фондот не добива никаков надоместок од страна на извршителите. Извршивме и анализа на Законот за извршување при што утврдивме дека согласно овој закон како и Законот за ПИО, Фондот не е работодавач на корисниците на пензии поради што не е должник по доставените налози за извршување, ниту пак постои законски основ да врши услуги поврзани со запирање на средства од корисниците на пензии. Единствената надлежност за постапување Фондот има согласно на член 117 од Законот за извршување, каде се уредени ограничувањата за извршување.

Со оглед на тоа што оваа состојба доведува до ризик средствата кои се наплатуваат од страна на извршителите, директно од сметката на Фондот воопшто да не можат да се повратат подоцна со што на Фондот му се нанесува финансиска штета, како и неоснованиот ангажман на повеќе вработени во Фондот единствено на работни задачи поврзани со реализација на налози за извршување, потребно е да се прекине со овие активности. Фондот во соработка со надлежното министерство и претставник на извршителите да преземат активност за надминување на овој проблем.

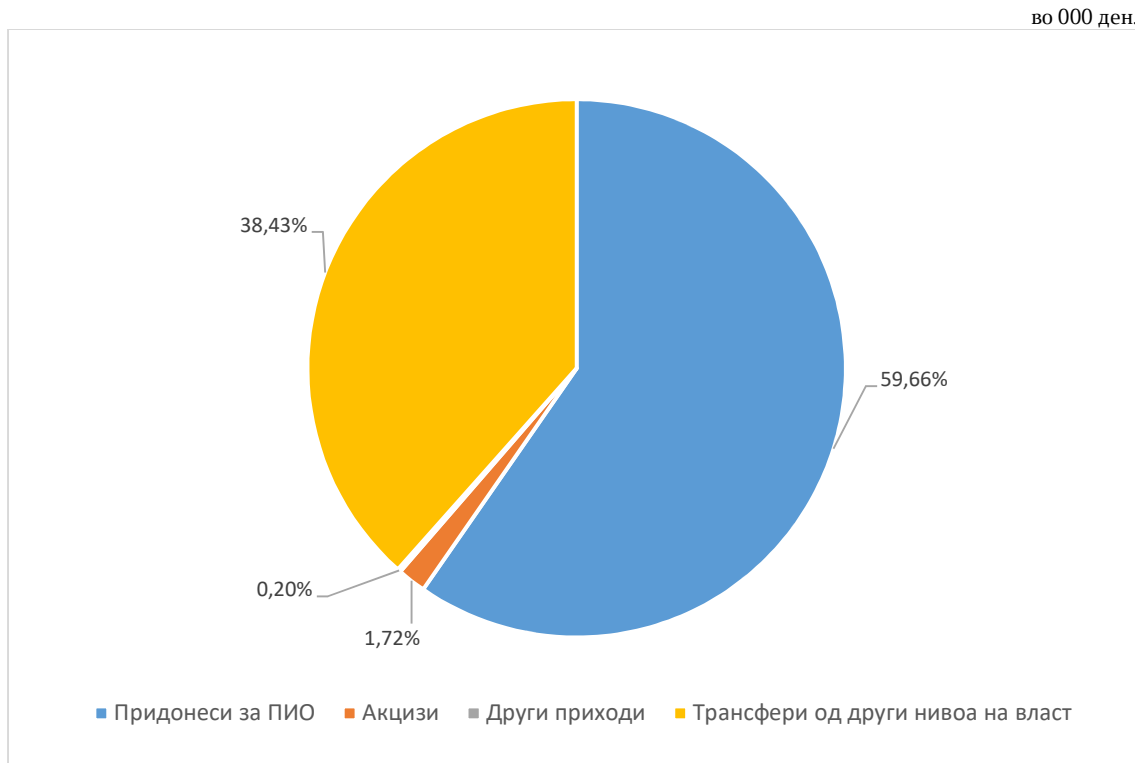
6.6. Ревизијата истакнува дека Фондот во текот на 2020 година, со цел заштита на вработените од пандемијата предизвикана од Ковид 19, има спроведено три постапки за јавни набавки и тоа за набавка на Систем за мерење на телесна температура за кој е склучен договор во висина од 339 илјади денари, набавка на неопходна заштитна опрема (маски, ракавици, визирани и одела) како и средства за дезинфекција со склучен договор во висина од 847 илјади денари, како и набавка за дезинфекција и дератизација за што е склучен договор во висина од 128 илјади денари. Вкупно во текот на 2020 година Фондот по овој основ има склучено договори во висина од 1.314 илјади денари.

7. Останати прашања

7.1. Согласно Законот за ПИО, средствата потребни за остварување на правата од ПИО се обезбедуваат со приходи од наплата на придонесот за ПИО, дел од износот на платената акциза за енергенти, трансфери од Буџетот на РСМ, дивиденди на акции и добивка од удели, имотот на Фондот и други приходи.

Вкупните остварени приходи на Фондот во 2020 година изнесуваат 77.682.635³² илјади денари, а нивната структура е дадена во Графиконот бр.1.

Графикон бр.1. Структура на приходи на Фондот

Изворните приходи т.е. приходите од наплатен придонес за ПИО во 2020 година се зголемени за 10,5% во однос на претходната 2019 година и изнесуваат 46.341.881³³ илјади денари, што претставува учество од 59,66% од вкупно остварените приходи. Сепак оствареното зголемување на приходите во 2020 година и понатаму не е доволно за покривање на расходите за социјални бенефиции кои исто така бележат раст од година во година. Имено, расходите за социјални бенефиции (исплата на пензиските примања заедно со придонесот за здравствено осигурување на

³² Вкупните приходи искажани во финансиските извештаи на Фондот за 2020 година изнесуваат 82.137.415 илјади денари и во истите е содржан пренесениот вишок на приходи од претходната година во износ од 4.454.780 илјади денари

³³ Во извештајот за Централен буџет на РСМ наведен е износ од 46.626.330. Разликата од 284.449 илјади денари се јавува поради дозначување на средства по 31.12.2020 година поради што истите не се евидентирани во деловните книги на Фондот за 2020 година.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

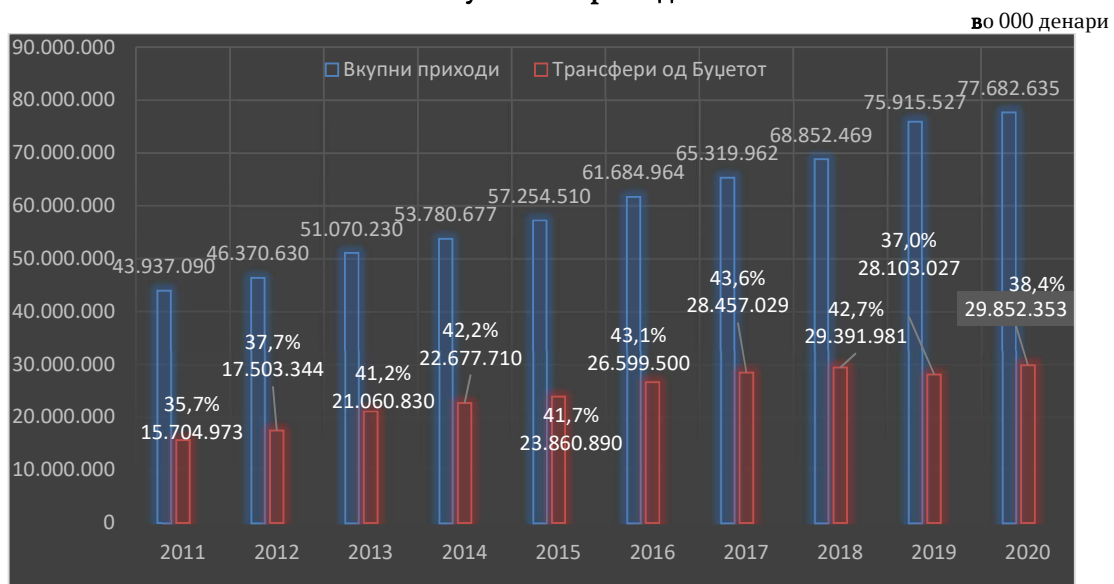
пензионерите, трансферите до вториот пензиски столб и инвалиднината) во 2020 година изнесуваат 76.795.935 илјади денари за вкупно 326.295 корисници на пензиски примања заклучно со декември 2020 година исплатите се за 5,6% повисоки во однос на 2019 година.

Фондот и покрај зголемување на приходите по основ на придонеси од ПИО има недостаток (дефицит) на средства за исплата на расходите за социјални бенефиции, поради што во 2020 година се трансферирани средства од Буџетот на РСМ во висина од 29.852.353 илјади денари, и тоа преку:

- Министерството за труд и социјална политика во вкупен износ од 29.339.000 илјади денари од кои 17.286.000 илјади денари за покривање на дефицитот на Фондот за исплата на пензии и 12.053.000 илјади денари за покривање на законските обврски по основ на ПИО³⁴ и
- Министерството за одбрана, во износ од 513.353 илјади денари³⁵.

Трендот на движење на учеството на трансферираните средства од Буџетот на РСМ во вкупните приходи во период 2011-2020 година е прикажан подолу во Графиконот бр.2.

Графикон бр.2. Учество на трансферираните средства од Буџетот на РСМ во вкупните приходи

³⁴ Средства за исплата на пензии за корисници на минимални земјоделски пензии, воени пензии и други корисници, како и за трансфери до вториот пензиски столб искажани во финансиските извештаи на Фондот се разликуваат во однос на евидентираниите во трезорот изнесени во извештајот за Централен буџет на РСМ во висина од 514.980 илјади денари а произлегува од извршено дозначување од страна на МТСП по 31.12.2020 година поради што истите не се евидентирани во деловните книги на Фондот за 2020 година.

³⁵ Средства за исплата на пензии за корисници со бенефициран работен стаж, согласно Законот за служба во Армијата на Република Македонија искажани во финансиските извештаи на Фондот се разликуваат во однос на евидентираниите во трезорот изнесени во извештајот за Централен буџет на РСМ наведен во висина од 1.647 илјади денари а произлегува од извршено дозначување на средства од страна на МО по 31.12.2020 година поради што истите не се евидентирани во деловните книги на Фондот за 2020 година.

Средствата кои се одвојуваат од Централниот Буџет на РСМ до Фондот на име трансфери до 2017 година се зголемува континуирано по што следните две години учеството на овие средства во вкупните приходи бележи намалување, додека во 2020 година се зголемува од 37% во 2019 година на 38,4% во 2020 година, од кои за покривање на дефицитот за исплата на пензии изнесува 28,7%.

Влијание на тековните инфлаторни тенденции врз финансиската состојба на Фондот

Имајќи ги предвид постојните законски решенија кои не предвидуваат активно учество на Фондот во креирање на политиките во пензискиот систем, Фондот не може значајно да влијае на зголемувањето на изворните приходи, чија што висина пред сè зависи од стапката на вработеност, законските решенија за ослободување и повластено плаќање придонес, како и од сè понеповолните демографски движења. Дополнително на ова, Фондот има законската обврска да врши годишно усогласување на висината на пензиските примања со порастот на цените на мало. Оваа обврска на Фондот во наредниот период ќе предизвика зголемување на износот кој Фондот ќе треба годишно да го исплати кон корисниците на пензиски примања, со оглед на тоа што светската економија е зафатена од засилени инфлаторни движења кои се предизвикани од справувањето со последиците од тековната пандемија и влијанијата на пакетите за стимулирање на економијата во високоразвиените земји, енергетската криза која предизвика големо зголемување на цената на енергијата, нарушените ланци за снабдување итн. Со оглед на тоа што инфлацијата во Соединетите Американски Држави како земја со огромно влијание врз движењата во светската економија, од април 2021 година до октомври 2021 година надминува 6%³⁶, додека инфлацијата во Германија како најголем трговски партнер на нашата земја за октомври 2021 година е на ниво од 4,5%³⁷ и истата има тенденција на пораст, веројатноста овие неповолни движења да се прелеат во нашата земја е голема, со оглед на увозната зависност на Република Северна Македонија, а како дополнително неповолно движење се јавува и почетокот на енергетската криза. Поради ова според проекциите³⁸ за 2021 година е предвидена за инфлацијата да се движи до висина од 3.1%. Од друга страна порастот на цени на мало за октомври 2021 година во споредба со истиот месец 2020 година, согласно објавен податок од Државниот завод за статистика во текот на ревизијата изнесува 6,1%³⁹. Повисоката стапка на инфлација во високоразвиените земји, неизвесноста која постои во врска со понатамошниот развој на пандемијата и потребата од дополнителни пакети за стимулирање на економиите како и енергетската криза која допрва започнува и неизвесноста дали проектираната стапка на инфлација од 3.1% ќе се оствари или истата ќе претрпи нагорна корекција може да има влијание и врз работењето на Фондот со оглед на законската обврска да се изврши

³⁶ Извор: U.S. Bureau of Labor Statistics <https://www.bls.gov/news.release/pdf/cpi.pdf>

³⁷ Извор: German Federal Statistical Office https://www.destatis.de/EN/Press/2021/10/PE21_500_611.html

³⁸ Извор: НБРСМ <https://www.nbrm.mk/>

³⁹ Извор Државен завод за статистика <https://www.stat.gov.mk/PrikaziSoopstenie.aspx?rbtxt=39>

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

усогласување на висината на пензиските примања со порастот на цените на мало. Со средствата кои Фондот ги има на својата жиро сметка во износ од 4.922.209 илјади денари може да се покрие делот на усогласувањето на пензиските примања во следната година, меѓутоа доколку настанат промени како резултат на пораст на стапката на инфлација повисок од проектираниот во наредните години потребно е да се обезбеди дополнителен извор на приходи за исплата на пензиските примања. Влијанието на енергетската криза на цената на електричната енергија и врз работење на голем број фирми во нашата земја доведува до намалување на бројот на вработени лица што ќе има влијание на намалување на износот на изворните приходи на Фондот кои се остварува од наплата придонесите од вработени лица.

Влијание на демографските движења врз финансиското работење на Фондот

Истовремено значаен долгорочен фактор во врска со висината на дефицитот на Фондот се и демографските движења. Според проекции изработени од Секторот за финансиски прашања на Фондот, базирани на постоечката законска регулатива и демографски проекции, долгорочно гледано финансиското работење на Фондот ќе биде под притисок од неповолните демографски движења. Имено согласно овие проекции процентот на младо население на возраст до 14 години ќе се намали од 16,8% во 2015 на 16% во 2030 година, а работоспособно население на возраст од 15 до 64 години ќе се намали од 70,6% во 2015 година на 65,9% во 2030 година. За разлика од овие две групи на население, процентот на население повозрасно од 65 години од 12,5% во 2015 година ќе се зголеми на 18,2% во 2030 година што зборува за забрзано стареење на населението во нашата земја. Имајќи предвид дека најголем дел од овие лица ќе остварат право на пензиски примања односно вкупниот број на пензионери се очекува да забележи пораст од околу 335 илјади лица во 2019 година на околу 390 илјади лица во 2030 година, за успешно сервисирање на овие обврски на Фондот ќе биде потребно зголемување на изворите на приходи кои ги остварува Фондот. Во врска со ова се поставува прашањето околу можноста за зголемување на приходите на Фондот од уплатите за социјални придонеси од страна на обврзниците со оглед на тоа што согласно проекциите се очекува намалување на вкупниот број на осигуреници од 577 илјади обврзници во 2019 година на околу 556 илјади обврзници во 2030 година, а соодносот пензионери/обврзници ќе се намали од 1:1,8 на околу 1:1,42 во 2030 година. Изедначување на овој показател на ниво 1:1 се очекува околу средината на овој век односно помеѓу 2050-2060 година.

Како резултат на наведеното, се очекува и подолгорочно гледано, финансиското работење на Фондот да продолжи да биде оптоварено со тековниот проблем на висок дефицит кој се покрива со трансфери од Буџетот на РСМ.

За надминување на наведеното потребно е Фондот и надлежните министерства да преземат активности за развој на актуарски и пензиски предвидувачки капацитети со координирани активности за носење на законски решенија кои ќе придонесат намалување на масата на пари за исплата на расходите за социјални бенефиции како и во делот на утврдување на придонесот од ПИО и целосна наплата на истиот како еден од сегментите за стабилизација на пензискиот систем што ќе има

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

влијание на намалување учеството на трансферите од Буџетот на РСМ во вкупните приходи на Фондот.

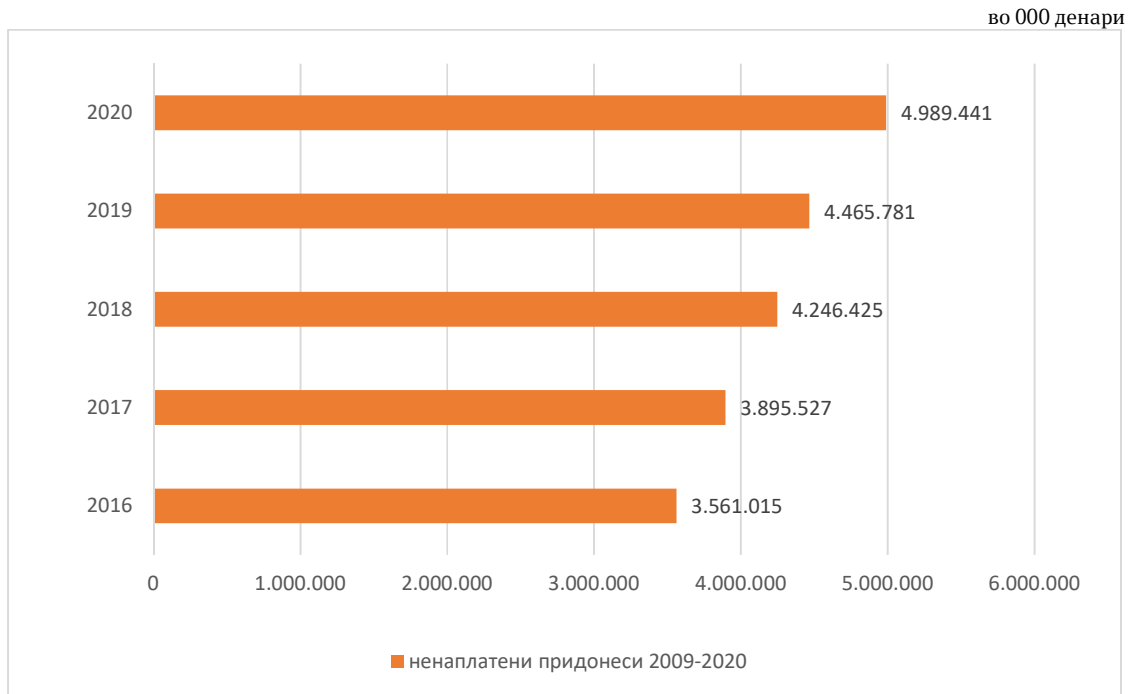
7.2. Врз основа на Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување, контролата, утврдувањето, наплатата, присилната наплата, застареноста и отпишувањето на придонесите ги врши УЈП. Согласно членовите 21 и 23 од овој Закон, УЈП и институциите за задолжително социјално осигурување имаат обврска за размена на податоци за: обврзниците за плаќање на придонесите, пресметка и уплата на придонесите, основниците на придонесите, износите на пресметани, наплатени и ненаплатени придонеси, како и други службени податоци поврзани со придонесите и персоналниот данок на доход.

За исполнување на оваа законска обврска, УЈП, ФПИОРСМ, ФЗОРСМ и АВРСМ имаат склучено меѓусебен Договор за евидентирање и следење на побарувањата, во кој не е утврдена обврска УЈП да ги достави законски предвидените информации до институциите, поради што податоците кои УЈП ги доставува се однесуваат само за висината на неуплатениот придонес од обврзниците кои доставиле пресметка и имаат обврска да го уплатат но не и за пресметана обврска за уплата на сите обврзници.

Со истиот Закон не е предвидена обврска за начинот на генерирање на потребните податоци и информации за побарувањата од обврзниците кои имаат обврска за пресметка и уплата на придонеси за социјално осигурување а не доставиле месечна пресметка за интегрирана наплата на придонеси и персонален данок, односно не извршиле пријавување на висината на износот кој имаат обврска да го уплатат на соодветни уплатни сметки на носителот на платен промет. Во недостиг на податок за висината на непријавените побарувања, евидентирано е задолжување со употреба на минималната основица за пресметка на придонесите, а висината на потенцијалните побарувања се повисоки од податокот добиен од УЈП.

Притоа на позицијата Побарувања по основ на неуплатен придонес на 31.12.2020 година е евидентиран износ во висина од 4.989.441 илјади денари. Побарувањата по овој основ од 2016 година до 2020 година имаат тренд на зголемување и во 2020 година се зголемени за 40,1% односно за 1.428.426 илјади денари во апсолутен износ. Движењето на побарувањата по основ на ненаплатени придонеси за овој период е прикажано во следниот график:

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

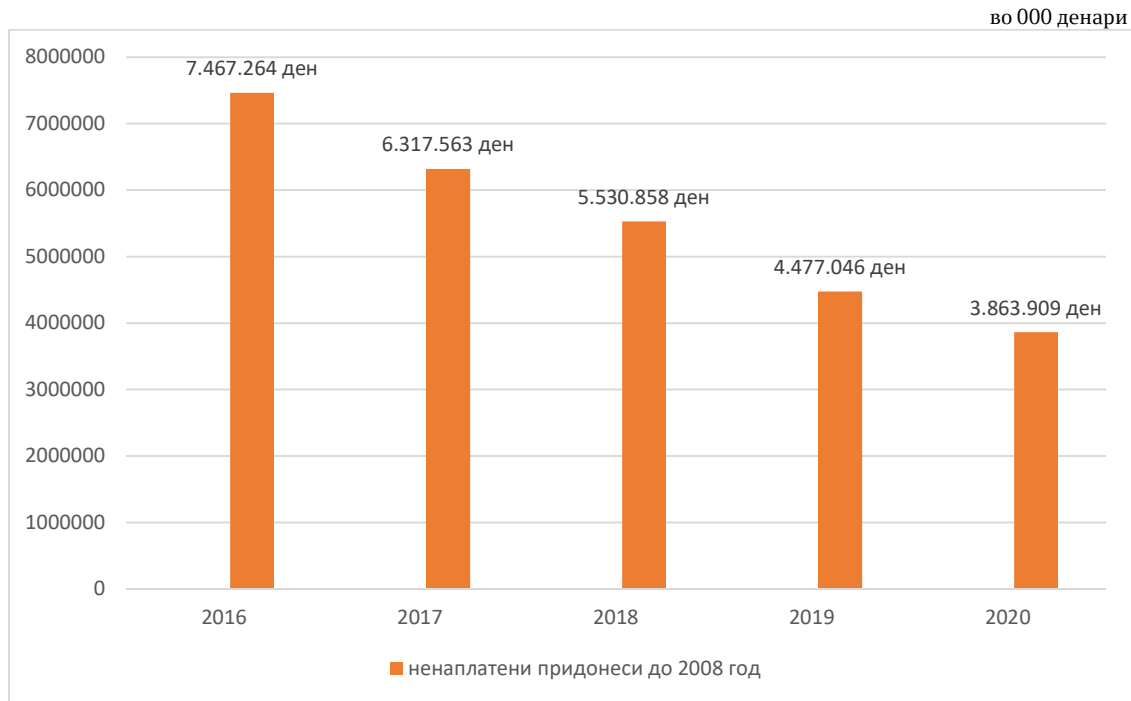

Со оглед на континуираното зголемување на ненаплатените побарувања за придонеси за пензиско осигурување, укажуваме на потребата од интензивирање на активностите во врска со нивната наплата од страна на УЈП која ја има надлежноста за вршење на наплатата за овој период.

Од друга страна неизвесна е надлежноста на Фондот за постапување која е предвидена со Законот за ПИО во врска со наплатата на побарувањата за неплатен придонес за пензиско осигурување за периодот заклучно со 2008 година односно пред воведувањето на интегрираната наплата на придонесите. Со донесување на законската одредба во Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, придонесите имаат третман на јавна давачка чија застареност, согласно Законот за даночна постапка, настапува во рок од 10 години. Ова практично значи дека, побарувањата по основ на неплатен придонес кои настанале до крајот на 2008 година веќе имаат апсолутна застареност. Фондот има покренато иницијатива за измена и дополнување на наведениот закон во насока на промена на третманот на придонесите и истите да имаат карактер на средства за лична потрошувачка, а нивната наплата да не застарува, но по истото не е постапено.

Врз основа на презентираната документација од Фондот извршивме анализа на движењето и на овие побарувања за периодот од 2016 – 2020 година кое го прикажуваме на следниот график:

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

Видно од графикот, движењето на побарувањата кои настанале до 2008 година бележи тренд на намалување кое не е резултат на реализирана наплата на побарувањата. Имено овие побарувања се однесуваат во најголем дел на правни субјекти кои според евиденцијата која ја има Фондот се ликвидирани, во стечај, немаат жиро сметка или истата им е блокирана. Како резултат на ова Фондот во континуитет врши бришење на побарувањата на овие фирми за кои од страна на надлежниот државен орган добил известување дека се ликвидирани и/или избришани од евиденцијата поради што висината на побарувањата бележи намалување кое за периодот од 2016 до 2020 изнесува 93% или 3.603.355 илјади денари и може да се очекува дека во иднина голем дел од преостанатите побарувања направени до 2008 година исто така ќе бидат избришани поради ненаплативост. Од друга страна истото влијае и на утврдувањето на пензискиот стаж на осигурениците за кои нема платен придонес.

7.3. Согласно член 187 од Законот за ПИО, средствата потребни за остварување на правата од ПИО, Фондот меѓу другото ги обезбедува и од дел од износот на платената акциза на минерални масла наведени во членот 92 од Законот за акцизите. Со Одлука на Владата на РСМ⁴⁰ се утврдува Министерството за финансии да уплаќа на сметката на Фондот дел од износот на платената акциза во висина од 9,18%.

По овој основ, на сметката Домашни даноци на стоки и услуги во 2020 година евидентиран е прилив во износ од 1.336.615 илјади денари, но исто така, од сметката

⁴⁰ Одлука за утврдување и уплатување на дел од износот на платената акциза на енергенти (Сл.весник бр.278/2019).

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

на Фондот по наведениот однос извршен е поврат на средства во вкупен износ од 1.751 илјади денари, поради што на оваа сметка прикажани се приходи во вкупен износ од 1.334.863 илјади денари. Повратот на средствата не е извршен по налог за исплата на средства од страна на Фондот, ниту е доставено решение/образложение од налогодавателот за основот на поврат на истите.

Поради вака воспоставениот начин на уплата и поврат на средствата, Фондот не располага со податоци за вкупно наплатените средства од акциза по овој основ од страна на Министерството за финансии, односно нема контрола врз висината на остварените приходи по овој основ, со што не може да ја потврди точноста и целосноста на наплатените приходи. Оваа состојба не е во согласност од член 12 од Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, каде што се уредува дека внесувањето на податоците во деловните книги треба да се заснова врз веродостојни и уредни сметководствени документи и истото влијае врз можноста за користење и располагање со средствата.

Потребно е одговорното лице во Фондот во соработка со одговорното лице во Министерството за финансии да преземат активности за воспоставување на комуникација со цел обезбедување на информации за вкупно наплатените средства од акцизи по наведениот основ и во иднина повлекувањето на средства од сметката на Фондот да се заснова врз основа на веродостоен документ – налог на Фондот.

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

БИЛАНС НА ПРИХОДИ И РАСХОДИ ЗА 2020 ГОДИНА

Опис на позицијата	Образложение	2020	во 000 Ден.
			2019
Приходи			
Даночни приходи	3.1.	47.667.694	43.305.754
Неданочни приходи	3.2.	142.844	4.472.553
Капитални приходи	3.3.	10.695	8.482
Трансфери и донации	3.4.	34.307.142	29.759.912
Продажба на хартии од вредност		0	30.531
Вкупно приходи		82.128.375	77.577.232
Расходи			
Тековни расходи			
Плати, наемнини и надомести	3.5.1.	257.517	228.814
Стоки и услуги	3.5.2.	127.773	145.040
Субвенции и трансфери	3.5.3.	3.610	19.584
Социјални бенефиции	3.5.4.	76.795.935	72.708.394
Вкупно тековни расходи		77.184.835	73.101.832
Капитални расходи	3.6.	28.380	20.611
Вкупно расходи		77.213.215	73.122.443
Суфицит (вишок) на приходи		4.915.160	4.454.789

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

БИЛАНС НА СОСТОЈБА НА 31.12.2020 ГОДИНА

Опис на позицијата	Образложе ние	во 000 ден.	
		2020	2019
Актива			
Тековни средства			
Парични средства	4.1.1.	4.924.211	4.454.788
Побарувања	4.1.2.	11.562.627	12.320.176
Побарувања за даноци, придонеси и други давачки	4.1.3.	86	86
Краткорочни пласмани, кредитирање и позајмување	4.1.4.	19.850	19.850
Финансиски и пресметковни односи во рамките на буџетот и фондовите	4.1.5.	163	178
Активни временски разграничувања	4.1.6.	6.976.182	6.347.779
Залихи	4.1.7.	3.310	4.124
Вкупно тековни средства		23.486.429	23.146.981
Капитални средства и долгорочни пласмани			
Капитални (материјални) средства	4.2.1.	667.385	654.260
Природни богатства	4.2.2.	46.890	46.890
Други капитални вложувања	4.2.3.	350	350
Долгорочни пласмани	4.2.4.	5.128.726	5.112.525
Вкупно капитални средства		5.843.351	5.814.025
Вкупна актива		29.329.780	28.961.006
Вонбилансна евиденција - актива	4.3.	575.106	567.587
Пасива			
Тековни обврски			
Краткорочни обврски спрема добавувачи	4.4.1.	8.910	6.926
Краткорочни обврски по резерви	4.4.2.	80.747	80.747
Краткорочно обврски за даноци, придонеси и други давачки	4.4.3.	19	694
Краткорочни обврски спрема субјекти	4.4.4.	6.869.447	6.241.463
Краткорочни обврски за плати и други обврски спрема вработените	4.4.5.	20.891	21.823
Финансиски и пресметковни односи во рамките на буџетите и фондовите	4.4.6.	163	178
Пасивни временски разграничувања	4.4.7.	16.502.943	16.791.024
Вкупно краткорочни обврски		23.483.120	23.142.855
Извори на капитални средства			
Извори на капитални средства	4.5.	5.846.660	5.818.151
Вкупно извори на капитални средства		5.846.660	5.818.151
Вкупна пасива		29.329.780	28.961.006
Вонбилансна евиденција - пасива	4.6.	575.106	567.587

**ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

**ПРЕГЛЕД
НА ПРОМЕНИ НА ИЗВОРИТЕ НА КАПИТАЛНИ СРЕДСТВА ЗА 2020 ГОДИНА**

во 000 ден.

О П И С	Државен јавен капитал (извори на капиталните средства со кои располагаат и управуваат буџетите и фондовите)	Останат капитал (залихите на материјалите, резервните делови и ситниот инвентар и хартии од вредност)	Вкупно
Состојба 01.01.2020 година	701.500	5.116.651	5.818.151
Зголемување по основ на:	33.541	24.969	58.510
Набавки	22.140	8.768	30.908
Ревалоризација на капитални средства	11.412	-	11.412
Промена на капиталот	-	15.557	-
Курсни разлики за проемна на капиталот	-	644	-
Кусок по попис	(11)	-	
Намалување по основ на:	20.416	9.585	30.001
Амортизација	20.427		
Издадени материјали од магацин	-	9.585	9.585
Кусок по попис	(11)	-	(11)
Прдадени/отпишани акции	-	-	-
Отпис на материјали по одука на УО	-	-	-
Состојба 31.12.2020 година	714.625	5.132.035	5.846.660

ДО
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
Палата Емануел Чучков
Ул. Павел Шатев бр.2, 1000 Скопје

Број: 02-432/1
Скопје: 21.01.2022 година

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА - REPUBLIKA E MAQEDONISË SË VERIUT
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROP I REVIZIONIT
СКОПЈЕ - ШКУП

Примено Решение мб:	25.01.2022		
Сл. Едм. Nj.org.	Број №:	Прилог Стр./ое:	Бр. на Врст.
	22-143/1		

ПРЕДМЕТ: Известување/Доставување Забелешки по Нацрт-извештај за извршена ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2020 година на Фондот на пензиско и инвалидско осигурување на Северна Македонија

ВРСКА: Ваш број 16-139/10 од 21.12.2021 година

Почитувани,

Во однос на Нацрт извештајот на Овластениот државен ревизор за извршена ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2020 година на Фондот на пензиско и инвалидско осигурување на Северна Македонија, ФПИОСМ го разгледа Нацрт извештајот и постапувајќи по одредбите од Законот за државна ревизија во утврдениот рок од 30 дена, Ви ги доставува следните забелешки по истиот и тоа:

4.1 – Внатрешни контроли

Во подточката 4.1.1

- По однос на првата алинеја- донесени се следните процедури:
 - ✓ Процедура за утврдување на податоците за стажот на осигурување, платите и надоместоците на плата и основиците на осигурување за период до 31.12.2005 година бр. 02-6132/1 од 29.12.2021 година. (Прилог 1)
 - ✓ Процедура за регулирање на стаж за вршители на самостојна дејност 02-6133/1 од 29.12.2021 година. (Прилог 2)
 - ✓ Процедура за остварување право на инвалидска пензија и телесно оштетување со примена на договорите за социално осигурување со поранешните ЈУ Републики Бр.02-5977 од 20.12.2021 год. (прилог 3)
 - ✓ Процедура за остварување право на старосна пензија 02-641/1 од 05.02.2020 година (прилог 4)
- По однос на втората алинеја од препораката- Фондот на ПИОСМ обезбеди согласности за вработување на 34 лица, од кои реализирани се 14 вработувања на работно место раководител на филијала/ деловница, 6 стручни административни работници, како и пополнување на работни места преку превземања на 11 лица, додека за останатите огласите се во тек;

- По однос на четвртата алинеја од препораката- обуките предвидени за 2020 година, заради состојбата со пандемијата беа одложени и истите се спроведоа по создавањето на условите, односно од 06-10 декември 2021 г. се одржаа обуки за вработените во филијала Скопје (вкупно 20 вработени кои работат на пензиски предмети) на тема „Спроведување на процесот на права од ПИО,, на кои предавачи беа вработени од стручната служба и еден надворешен консултант (Прилог 5). Истата активност ќе се спроведува и во наредниот период и за вработените во останатите филијали.

Во подточката 4.1.2

Во врска со забелешките од нацрт извештајот од точка 4.1.2, започната е активност за изготвување на процедура за уредување на процесот на прием, евидентирање и одложување на примените документи, процедура за авторизирање на пресметката за исплата на пензии и редовно усогласување на пресметаниот со исплатениот износ на пензиски примања.

Подточката 4.1.3

Во врска со забелешките од нацрт извештајот од точка 4.1.3, изготвени се драфт верзии на процедурите кои опфаќаат контрола на фактури за набавки од помала вредност кои не подлежат на законот за ЈН, изготвена е чек листа и барање за плаќање за фактурите за редовните режиски трошоци врз и чек листа и барање за плаќање за процесот на контрола на плата на вработени и надоместоци на надворешно ангажирани лица.

Решението за внатрешна распределба на вкупниот одобрен Буџет за 2022 година е изготвена согласно начинот на извршување на истиот.

4.2 – Усогласеност со закони и прописи

Во подточката 4.2.1 – Фондот продолжува активностите за екипирање на одделението за внатрешна ревизија согласно планот за вработување за 2022 г.

Во подточката 4.2.2 – Фондот во соработка со надлежните министерства ќе продолжи со активности за екипирање на актуарската единица

Во подточката 4.2.3

- По однос на првата алинеја – Фондот на ПИОСМ во целост го заврши процесот на дигитализација, додека во тек е процесот на индексација со сопствени ресурси;
- По однос на втората алинеја- Централата на Стручната служба во месец јули-август, ги задолжи Филијалите/Деловниците да преземат итна активност за регулирање на податоците за стажот на осигурување и платите за нивните вработени на кои им недостасуваат години на стаж и плата за период до 31.12.2021 год. да достават соодветна документација од областа на трудот за да се изврши увид контрола и внос на податоците (Прилог 6- маил).
- По однос на третата алинеја- Фондот на ПИОСМ активно учествува во проектот SIAP Проект за администрирање на социјалното осигурување- компонента „Консолидација на податоците на ПИОМ во врска со придонесите на осигурените лица -М4 извештаи,, во надлежност на Министерството за труд и социјална политика, а финансиран со кредит од Светска банка.

Во подточката 4.2.5

- По однос на првата алинеја - Фондот во соработка со надлежните министерства ќе продолжи со активности за екипирање на ИТ секторот;
- По однос на третата алинеја - Во тек е изготвување на Стратегија за развој, заштита и безбедност на ИТ системот, а во меѓувреме во соработка со АЕК воспоставена е мрежа за заштита и идентификација од сајбер напади и доставено е барање до МВР за обезбедување на резервна локација.

Во подточката 4.2.6

По однос на препораката, сметаме дека треба да биде изземена од ревизорскиот извештај, бидејќи Фондот на ПИОСМ преку свои претставници активно учествува во проектот SIAP Проект за администрирање на социјалното осигурување- компонента: Воспоставување Централно координативно тело (единица) за утврдување инвалидност (CDCCU), со кој се предвидува во најскоро време да се воспостави Централно координативно тело (единица) за утврдување инвалидност (CDCCU), при што сите надлежности од КОРС ќе преминат во надлежност на ова тело, кои нема да биде дел од внатрешната организација на Фондот;

Во подточката 4.2.7

- По однос на првата алинеја- Фондот на ПИОСМ повторно достави иницијатива за измена на законот за ПИО бр. 10-4533 од 26.11.2020 (прилог бр.7) со кој бара законски измени за уредување на правото на времена пензија
- По однос на втората алинеја- во континуитет се преземаат активности за наплата на штети по основ на времени инвалидски пензии.

Во подточката 4.2.8

- до моментот на изготвување на забелешките по Нацрт извештајот, проценките на имотот од страна на Бирото за судски вештачења не беа целосно завршени. По завршувањето на проценките, ќе се пристапи кон постапување по заклучокот од Владата.

4.3-Финансиски извештаи

Во подточката 4.3.1

- По однос на првата алинеја- одд. за стопанисување со имотот повторно ќе достави ургенција со Министерството за транспорт и врски со цел реашвање на поднесените барања за утврдување на правен статус на објекти;
- По однос на втората алинеја- е спроведено усогласување на сметководствената евиденција со пазарната вредност на градежните објекти согласно податоците од извршената проценка, се внесоа вредностите на објектите на Фондот на ПИОСМ и се распределија основните средства по билансна и вонбилансна евиденција по геодетски елаборат даден од одделение за стопанисување со имотот на Фондот.

Во прилог Доказ (Налог бр.3 од сметководство)- (Прилог 8)

Во подточката 4.3.2

- По однос на првата алинеја- Фондот ќе изготви сметководствено евидентирање на постојните средства добиени по основ на затворени стечајни постапки и истите ќе бидат прикажани во завршната сметка на Фондот за 2021 г.

- По однос на втората алинеја- Фондот на ПИОСМ ќе изготви и достави информација до МТСП и Владата на РСМ со цел изнаоѓање решение за потешкотиите со кои се соочува за продажба на стекнат имот и распределба на средствата по осигуреници.

Во подточката 4.3.3

- По однос на првата алинеја- Фондот на ПИОСМ во континуитет ги надградува интерните процедури и контроли со цел елиминирање на влијанието на човечкиот фактор, односно автоматизација на процесите;
- По однос на втората алинеја- се спроведува во континуитет.

Во подточката 4.3.4

- со одлука бр. 02-5497/1 од 17.11.2021 г. на Управниот одбор формирана е комисија на хартии и вредност, а во тек е доставување Извештај и предлог – одлука за постапување до УО на Фондот со цел соодветно сметководствено евидентирање (Прилог 9);

Во подточката 4.3.5

Во сметководство позиција Вонбилансна евиденција во билансот на состојба салдата на сметките е отворена на почетокот на тековната година и тогаш сме усогласени и со завршната сметка 31.12.2021 година ќе бидат пренесени во наредната година, и е направена нова евиденција градежните објекти во вонбилансна евиденција за кои Фондот располага со имотен лист или право на користење.

Во прилог Доказ (Налог бр.3 од сметководство) (Прилог 8)

4.4 Користење на средства согласно законски прописи

Во подточката 4.4.1 е искажано дека во текот на ревизијата на постапките за јавни набавки во 2020 година се утврдени следните состојби:

Во врска со спроведена постапка за **Набавка на услуга за ажурност на лиценцираните Microsoft производи по оглас бр.05353/2020** утврдено дека договорниот орган во тендерската документација за оваа набавка во делот на техничката и професионалната способност и во делот за Технички спецификации не постапил во согласност со член 3, 4, 5 и 82 од ЗЈН.

Во врска со ова, условите кои договорниот орган - Фондот ги предвидувал за утврдување способност и во техничките спецификации немало ограничувачки ефект на конкуренцијата и истите беа оправдани и пропорционални со предметот на набавката, и при спроведување на постапката за јавна набавка се обезбеди еднаков третман на економските оператори во сите фази од постапката за јавна набавка и во однос на сите елементи од понудата и на начин што се обезбеди економично, ефикасно и ефективно користење на јавните средства и успешно остварување на целите на своето работење.

За предметната набавка договорниот орган објавил оглас на ЕСЈН и Службен весник на РСМ ја информирал јавноста за својата потреба од набавка, во зависност од проценетата вредност, на сите заинтересирани економски оператори им оставил доволно време да достават понуди и на сите им дал исти услови за учество согласно ЗЈН.

Отсуството на интерес кај економските оператори кои можат да го реализираат предметот на договорот, а притоа не доставиле понуда, не е пречка за договорниот орган што ја избрал поднесената прифатлива понуда-составена од група на понудувачи и не ги загрозува основните принципи на законот, како во наведената постапка предмет на ревизијата.

Фондот располага со комплексна ИТ инфраструктура и истата претставува место каде што се чуваат и обработуваат стратешки податоци за државата. Оваа инфраструктура подлежи на постојани проширувања, миграции и промени кои ги афектираат и самите Microsoft лиценци и производи.

Од тие причини, со овој договор е регулирана услуга за целосна поддршка за ажурност на производите и лиценците која покрај обнова (претплата) за лиценците од производителот вклучува и локални услуги од соодветни експерти за Microsoft технологиите кои се побарани во постапката.

Во прилог Доказ документи за извршените услуги од сертифицираните лица согласно условите предвидени во Тендерската документација за времетраење на договорот од 24 месеци (Прилог 10)

Во врска со вредноста на договорот во износ од 7.497 илјади денари со времетраење од 24 месеци, во текот на 2020 година извршени се исплати во висина од 2.755 илјади денари. (првата рата).

Од овие причини предлагаме наодот да биде корегизиран со овие податоци согласно наведеното и доставените документи/докази.

Во врска со спроведена постапка за **Набавка на систем за непрекинато напојување (УПС)** по број на оглас:15375/2020, техничката спецификација е опишана детално согласно член 82 од ЗЈН и по исклучителни ситуации/случаи кога мора да се обезбеди компатибилност со постојната опрема. Поради фактот што на локацијата веќе беа користени УПС системи кои работеа со конкретни батериски кабинети SOCOMEC тип 2MBF44-040L4F-K, батериските кабинети беа функционални односно батериските блокови во батериските кабинети беа менувани во 2019 година и се уште беа под гарантен рок, предмет на набавка беа само УПС системи согласно спецификацијата поради фактот што едниот постоечки УПС систем беше хаварисан и немаше можност за сервис на истиот, а поради комплексноста на системот и неговата конфигурација-паралелна работа на два уреда кои делат оптоварување по систем на резерва, односно можност едниот систем синхронизирано да го презема оптоварувањето од вториот доколку се случи испад или дефект, поради фактот што опремата напојува дата база на Фондот на ПИОСМ податоци од круцијално значење.

Во техничката документација се опишани УПС уреди чии технички карактеристики ќе соодвејствуваат и ќе бидат во можност да работат со веќе постоечките батериски кабинети. Техничката спецификација опфаќа детален опис на уреди кои можат да ги задоволат сите перформанси и да функционираат беспрекорно со максимална доверливост при употреба на постоечките батериски кабинети.

И фактот дека УПС систем од стариот паралелен систем со еден батериски кабинет се уште е во техничка функционалност и е сместен во УПС просторијата со цел да се користи во иднина како "жешка" резерва доколку се случи хаварија и се јави потреба од поддршка на постоечкиот паралелен систем.

При дефинирање на Техничките спецификации за предметната набавка е обезбедена на сите економски оператори еднаков пристап до постапката за јавна набавка и пазарна конкуренција во јавната набавка.

Од овие причини сметаме дека наодот по истото треба да биде избришан или преформулиран, од причини што е од битно влијание во мислењето за усогласеност со законските прописи искажано во точката 5 од извештајот Ревизорско мислење – Мислење за усогласеност со закони и прописи.

Во подточката 4.4.2 е искажано дека во текот на ревизијата е утврдено хронолошка неусогласеност на документите за докажување на лична состојба и способност за Вршење на професионална дејност на економскиот оператор со датумот на постапката.

Ве известуваме дека кај постапката за **ангажирање на фирма за вршење на Хигиенски и други услуги на објектите на Фондот** имаше баг на ЕСЈН во делот на приказ на обновените документи од Централен регистар кои преку воспоставен сервис помеѓу ЕСЈН и ЦРРМ се прикачуваат кон понудата. Документите кои се преземаат со овој сервис автоматски се прикачуваат кон профилот и истите не можат да бидат избришани од корисниците. Функционалноста на оваа услуга е детално објаснета и во Прирачниците за користење на ЕСЈН. За конкретната постапка се случило многу ретко сценарио на прикажување на документите за способност во досието на постапката од новиот (обновениот) пакет документи за конкретниот понудувач.

Проблемот е детектиран, поврзан со воспоставена функционалност за автоматско ажурирање на документите за креирани понуди (а која е направена со цел олеснување на понудувачите). Веднаш по пријавата на проблемот, истиот е детектиран, надминат и отстранет, односно во досието на постапката е ажуриран приказот на пакетот документи. Никакво бришење, додавање или било какво дејствие спротивно на законот не може да се направи на ЕСЈН.

Од Бирото за јавни набавки добивме **известување** за причините за настанатата состојба дека за сите превземени акции се чуваат логови и технички е невозможно бришење и прикачување на документи по моментот на јавното отворање на понудите освен документација која што дополнително се прикачува преку модулот Појаснување/ Дополнување на поднесени документи во евалуација, и од почеток на функционирањето на ЕСЈН до денес не се случило да исчезнат прикачени документи за ниту една постапка за јавна набавка како што наведувате во Вашиот допис. Напротив довербата во ЕСЈН кај сите учесници во јавни набавки е зголемена поради постоење на докази и логови за сите преземени акции, прикачени/избришани, поднесени документи, како и записници, изјави, извештаи за спроведени постапки и останати документи прикачени во досието на постапките за јавни набавки од страна на понудувачите и договорните органи како корисници на системот.

Со оглед на комплексноста и видот на Електронскиот систем за јавни набавки и светската пракса на толеранција на технички проблеми кои настануваат под објективни околности при користењето на електронски системи, Ви посочуваме дека Бирото ја гарантира стабилноста и доверливоста на ЕСЈН и ќе продолжи со неговото понатамошно унапредување, се со цел да се обезбеди фер третман, недискриминација, транспарентност и интегритет во процесот на доделување на договори за јавни набавки.

Сметаме дека **наодот и препораките по истиот треба да биде избришан**, од причини што е од битно влијание во мислењето за усогласеност со законските прописи искажано во точката 5 од извештајот Ревизорско мислење – Мислење за усогласеност со закони и прописи.

7.Останати прашања

Забелешка по Нацрт извештајот имаме на точка 7.2, односно во делот каде надлежноста за наплата е на Управата за јавни приходи.Имено на страна 39 е напишано цитирам,, Со истиот Закон (се мисли на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување) не е предвидена обврска за начинот на генерирање на потребните податоци и информации за побарувањата од обврзниците кои имаат обврска за пресметка за пресметка и уплата на придонеси за социјално осигурување, а не доставиле месечна пресметка за интегрирана наплата на придонеси и персонален данок, односно не извршиле пријавување на висината на износот кој имаат обврска да ИТН.....од УЈП“ Оваа формулација не е точна, бидејќи не е согласно измените на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување,и тоа член 4 од Законот за измени и дополнувања на Законот за придонеси „Сл.весник бр.190/2016) и врз основа на тоа истата потребно е да се преформулира.

Ве известуваме дека, освен горенаванедините забелешки Нацрт извештајот ја прикажува објективната слика на работењето на ФПИОСМ во услови кога има неусогласености со законската регулатива, недостаток на потребен кадар за спроведување на дејноста на ФПИОСМ, како и недостаток на квалитетни податоци кои ФПИОСМ ги добива од другите институции, а кој се неопходни за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување.

Со почит,

Изработил:

Sinan Sejfulla

Контролирале:

Анита Котевска-Ристик

Виолетка Спасевска

Маргарита Куфалова

Одобрил:

Fatime Nexhipi

**Одговор на забелешки на
Нацрт извештај на Овластениот државен ревизор**

На ден 25.01.2022 година добиени се забелешки на Нацрт извештајот за извршената ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2020 година на Фонд на пензиското и инвалидското осигурување на Република Северна Македонија бр. 16-339/9 од 21.12.2021 година од раководното лице Билјана Јовановска, директор, заведени во Државниот завод за ревизија под број 22-143/1 од 25.01.2022 година.

Забелешките се разгледани од страна на Овластениот државен ревизор и констатирано е следното:

1. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.1.1. алинеја 1** која се однесува на потребата од изработка на интерни процедури за одделните процеси во постапката за остварување на правата од ПИО претставува **известување** за преземените активности во однос на дадената препорака и во прилог се доставени усвоени процедури¹ во постапката за остварување на правата од ПИО. Преземените активности соодветно ќе бидат обелоденети во Конечниот извештај на Овластениот државен ревизор.
2. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.1.1. алинеја 2** која се однесува на обезбедување на согласности за вработување на испразнетите работни места претставува **известување** за обезбедени согласности и реализирани вработување и пополнување на работни места преку превземања, како и планирани тековни постапки за вработување.
3. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.1.1. алинеја 4** која се однесува на обуката на вработените претставува **известување** дека обуките предвидени за 2020 година кои не се реализирани заради состојбата со пандемијата се реализирани во декември 2021 година за вработените во филијала Скопје, како и за планирани обуки во наредниот период и за вработените во останатите филијали.

¹ Процедура за утврдување на податоците за стажот на осигурување, платите и надоместоците на плата и основниците на осигурување за период до 31.12.2005 година бр. 02-6132/1 од 29.12.2021 година, Процедура за регулирање на стаж за вршители на самостојна дејност 026133/1 од 29.12.2021 година, Процедура за остварување право на инвалидска пензија и телесно оштетување со примена на договорите за социјално осигурување со поранешните ЈУ Републики Бр.02-5977 од 20.12.2021 год и Процедура за остварување право на старосна пензија 02-641/1 од 05.02.2020 година.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____

Овластен државен ревизор 1

4. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.1.2.** која се однесува на слабости во системот за следење и обработка на финансиските досиеја и исплата на пензиските примања претставува **известување** дека е започната активност за изготвување на процедура и ажурирање на интерните акти во процесот на исплатата на пензиските примања.
5. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.1.3.** која се однесува на слабости во системот на интерни контроли во процесот на набавки и плаќање претставува **известување** за преземените активности од страна на Фондот при што се изработени процедура за авторизирање на пресметката за исплата на пензии, за контрола на плаќањата за режиски трошоци, контрола на исплатата на плата на вработените и надоместоци за надворешно ангажирани лица кои се доставени во прилог на забелешките. Преземените активности ќе бидат обелоденети во Конечниот извештај, а дадената препорака соодветно прилагодена.
6. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.2.1.** која се однесува на нецелосна екипираност на Одделение за внатрешна ревизија претставува **известување** за продолжување на активностите од страна на Фондот за екипирање на одделението за внатрешна ревизија согласно планот за вработување за 2022 година.
7. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.2.2.** која се однесува на непополнетост на Отсекот за актуарство со стручен и обучен кадар во подолг временски период поради што не се реализирани активности во делот на изготвување актуарски анализи за состојбите во пензискиот систем, претставува **известување** од страна на Фондот дека во соработка со надлежните министерства ќе продолжи со активности за екипирање на актуарската единица.
8. Забелешката на дадената препорака по констатираните состојби во **точката 4.2.3. алинеја 1** која се однесува на довршување на процесот на дигитализацијата и индексирањето на микрофилмски ленти и скенираните документи **не се прифаќа**, од причини што истата претставува образложение за констатираните состојби кое ревизијата го имаше во предвид во текот на вршење на ревизијата и презентирани во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
9. Забелешката на дадената препорака по констатираните состојби во **точката 4.2.3. алинеја 2** која се однесува на слабости во системот на матична евиденција и потешкотии на дел од осигурениците во обезбедување на документација потребна за остварување на правото на пензиско осигурување **претставува известување** за преземени активности од страна на Централата на Стручната

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

2

служба на Фондот преку доставени известувања до Филијалите/Деловниците со кое се задолжуваат да преземат активност за регулирање на податоците за стажот на осигурување и платите за вработените на кои им недостасуваат за период до 31.12.2021 година.

10. Забелешката на дадената препорака по констатираните состојби во **точката 4.2.3. алинеја 3** која се однесува за изнаоѓање на законско решение за обезбедување на остварување на право од ПИО во услови кога матичната евиденција не располага со соодветни податоци, ниту истите можат да се обезбедат на друг начин, **претставува** образложение со кое Фондот ги потврдува констатираните состојби кои се презентирани во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
11. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.2.5. алинеја 1 и алинеја 3** која се однесува на неизвршено екипирање на ИТ секторот претставува **известување** од страна на Фондот дека во соработка со надлежните министерства ќе продолжи со активности за екипирање на ИТ секторот и дека е во тек изготвување на Стратегија за развој, заштита и безбедност на ИТ системот, информации кои беа земени во предвид при извршување на ревизијата.
12. Забелешката на дадената препорака во **точката 4.2.6.** која се однесува на потребата од преземање активности во врска со работата на Комисијата за оценка на работната способност **не се прифаќа**, од причина што наведените информации во забелешките не влијаат на констатираната состојба а изнесеното во забелешките ја потврдуваат дадената препорака која е во насока на продолжување на активностите за учеството Фондот преку свои претставници во работата на СИАП проектот за воспоставување Централно координативно тело (единица) за утврдување инвалидност (CDCCU), кој се спроведува преку Министерство за труд и социјална политика. Успешно завршување на проектот треба да има за ефект и формирање на Централно координативно тело за утврдување на инвалидност, но овие активности сеуште не се завршени поради што дадената препорака останува непроменета.
13. Забелешката на дадената препорака во **точката 4.2.7. алинеја 1** која се однесува на слабости во законското решение за утврдување на постоење на општа или професионална неспособност за работа со право на пензија претставува **известување** за преземените активности од страна на Фондот за законски измени за уредување на правото на времена инвалидска пензија кои ни беа познати во фазата на извршување на ревизијата и е соодветно презентирано во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

3

14. Забелешката на дадената препорака во **точката 4.2.7. алинеја 2** која се однесува на преземање на активности за интензивирање на наплатата на штети по основ на времени инвалидски пензии претставува **известување** за преземените активности од страна на Фондот за наплата на штети кои ни беа познати во фазата на извршување на ревизијата и се соодветно презентирани во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
15. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.2.8.** која се однесува на активностите кои се преземени од страна на Фондот во врска со отуѓување на имот сопственост на Фондот претставува **известување** за оценките на имотот на Фондот од страна на Бирото за судски вештачења кои не се завршени, а во изнесеното во забелешката не се наведени нови информации кои не познати во фазата на извршување на ревизијата и се обелоденети во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
16. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.3.1.** која се однесува на утврдени состојби во врска со евидентирањето на недвижности во сопственост или дадени на користење на Фондот претставува **известување** за преземените активности од страна на Фондот за усогласување на сметководствената евиденција со пазарната вредност на градежните објекти согласно податоците од извршената проценка, и истите соодветно ќе бидат обелоденети во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор. Со оглед на бројот на објекти и сложеноста на постапката за усогласување, целосноста и точноста на извршените промени по овој основ ќе бидат предмет на наредна ревизија на Фондот, поради што дадената препорака останува непроменета.
17. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.3.2.** која се однесува на состојби во врска со евидентирањето на имот кој е добиен по основ на стечајни постапки од должници на Фондот претставува **известување** дека од страна на Фондот ќе бидат преземени активности за надминување констатираните состојби презентирани во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
18. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.3.3.** која се однесува на слабости во врска со наплатата на побарувањата од граѓани по основ на надомест на штети **не се прифаќа** поради тоа што со забелешката не се изнесени нови информации и дополнително не се доставени докази за преземени активности по однос на констатираните состојби во Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.
19. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.3.4.** која се однесува на состојби во врска со евидентирањето на хартиите од вредност во сопственост на Фондот претставува **известување** за донесена одлука на Управниот одбор бр. 02-5497/1 од 17.11.2021 за формирање на комисија на хартии и вредност и дека е во

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

4

тек доставување Извештај и предлог – одлука за постапување до Управниот одбор за сметководствено евидентирање на хартии од вредност кои се во сопственост на Фонд, кое ќе биде обелоденето во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор, а дадената препорака ќе биде соодветно прилагодена.

20. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.3.5.** која се однесува на состојби во врска со евидентираниите објекти на позицијата Вонбилансна евиденција претставува **известување** за преземените активности од страна на Фондот за што е доставен налог за книжење на градежните објекти во вонбилансна евиденција и известување дека истите ќе бидат пренесени како почетна состојба во наредната година. Извршеното евидентирање во вонбилансна евиденција ќе биде предмет на наредна ревизија на Фондот кое соодветно ќе биде обелоденето во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор.
21. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.4.1. алинеја 1** која се однесува на поставени барања при спроведена постапка за јавна набавка за ажурирање на лиценциран Microsoft софтверски пакет кои предизвикале ограничување на конкуренцијата **не се прифаќа** поради тоа што во забелешката е дадено образложение за начинот на спроведување на постапките за јавни набавки кое Овластениот државен ревизор го имаше во предвид во текот на вршење на ревизијата.
22. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.4.1. алинеја 2** која се однесува на констатирана неизвесност во врска со предметот на набавка како и поставени барања при спроведена постапка за ЈН за набавка на УПС кои предизвикале ограничување на конкуренцијата **не се прифаќа** со оглед на тоа што искажаното во забелешката ревизијата го имаше предвид при вршењето на ревизијата и за истото не се доставени дополнителни докази како одговор на констатираната неизвесност во врска со прометот на набавката како и за барањето за обезбедување на непотребни потврди/сертификати.
23. Забелешката на констатираните состојби во **точката 4.4.2.** во врска со констатираните слабости во системот на ЕСЈН што доведуваат до сериозни грешки во досието од една спроведена набавка на Фондот **не се прифаќа** од причина што со забелешката се известува дека постоела софтверска грешка (т.н. bug) во системот кој го има создадено проблемот опишан во оваа точка од наодот. Со забелешките Фондот нема доставени дополнителни докази со кои би ја оспориле констатираната состојба, односно дали технички проблем е целосно надминат имајќи предвид дека во текот на ревизијата беше извршено бришење на документација и поставување на нова без за истото да се остави соодветна, јасно видлива трага за нов запис во системот на ЕСЈН. Ваквото постапување е

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

5

случај кој се повторува а е констатиран во рамките други ревизорските извештаи на Државниот завод за ревизија.

24. Забелешката на состојбата во точката **7.2. во делот Останати прашања** која се однесува на законски предвидените информации за придонесите за задолжително социјално осигурување кои од страна на УЈП треба да бидат доставени до институциите, односно за доставување на податоци до Фондот кои се однесуваат само за висината на неуплатениот придонес од обврзниците кои доставиле пресметка и имаат обврска да го уплатат но не и за пресметана обврска за уплата на сите обврзници **не се прифаќа**. Фондот во забелешката се повикува на измените со член 4 од Законот за измени и дополнувања на Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување („Сл.весник на Република Македонија бр.190/2016), притоа нема земено предвид дека не се врши бришење на член 21 и член 23 кои се однесуваат на обврската за меѓусебно разменување на податоците на Управата за јавни приходи и институциите за задолжително социјално осигурување, а се наведени во извештајот на овластениот државен ревизор. Исто така Фондот не зема во предвид дека по ставот 3 се додадени два нови става 4 и 5, кои се однесуваат на начинот на кој може УЈП да ги утврдува придонесите по службена должност и постапка на присилна наплата. Со тоа и покрај дополнување на членот 23 со овие ставови останува обврската во рамките на меѓусебниот Договор за евидентирање и следење на побарувањата да се утврди УЈП да ги достави законски предвидените информации до институциите предвидени со член 21, а Фондот да врши дополнителна контрола на утврдувањето на податоците за придонесите, согласно сопствените потреби што се предвидува со член 23 став 2 од Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

6